

Odgovorna sloboda riječi

Glavni urednik
Ivica Miškulin:

Naša je javnost s razlogom ostala šokirana nedavnim pokušajem ubojstva trojice hrvatskih policajca ispred sjedišta Vlade.

Nama izgleda kako bi vjerojatan uzrok trebalo potražiti u opasnoj navadi oveće skupine javnih aktera da preko medija plasiraju iznimno štetne poruke koje onda katastrofalno djeluju na ionako nesređene pojedince.

Ako se primjerice svaki javni nastup koristi da se uputi poruka koja često glasi „da je u Hrvatskoj sve izgubljeno“ ili „da u zemlji vlada sveopći kriminal“ ili „da su nas prodali“, onda treba imati na umu da se građani u biti bombardiraju ne samo lažnom nego i iznimno opasnom idejom beznađa.

Nitko naravno ne poriče da u suvremenoj Hrvatskoj ne postoje brojni društveni i ekonomski problemi. Oni međutim nisu netipični za društvo koje je izašlo iz pustoši komunizma, a potom bilo uvučeno u brutalni ratni sukob. Oni se također, posebno u posljednjih pet godina, vidljivo rješavaju. Sve dok akteri bez sposobnosti za ozbiljno bavljenje politikom, kako nas njihovi medijski istupi nažalost svakodnevno uvjeravaju, pokušavaju ostvariti utjecaj metodom izmišljanja skandala i blaćenjem svega, nije nemoguće očekivati razvitak štetnih misli i u umovima drugih nesređenih pojedinaca.

Druga iznimno opasna pojava na koju valja upozoriti je ciljano „upumpavanje“ u društvo poruke stalne ratne mobilizacije, praćene sustavnim prenošenjem crno-bijelog pogleda na domaću društvenu stvarnost. Što naime predstavljaju krilatice poput „sad ili nikad“ ili „presudna bitka za Hrvatsku“, s kojima su neke političke stranke ušle u protekle saborske izbore, ako ne poruku da iz političkog života svim sredstvima treba ukloniti političkog protivnika?

Rat je, kako očito neke valja stalno podsjećati, iznimno stanje društva koje treba u pravilu izbjegavati, a Hrvatska se u njemu, i to treba također znati, početkom devedesetih nije našla svojom voljom. Kad se dakle kult neprijatelja tipičan za ratni sukob prenosi u mirnodopsku politiku, ne treba čuditi da se u drugome umjesto običnog političkog aktera prepoznaje smrtna prijetnja koju valja ukloniti svim sredstvima.

Glasači su odabrali u našim uvjetima jedine korisne politike stabilnosti i sigurnosti, tj. smjer konstruktivnog rada te sveopće modernizacije. Umjesto da tako počnu razmišljati i izborni gubitnici, oni očito ne prihvaćaju rezultate izbora. Igraju se vatrom, a na štetu svih nas.

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Vrijeme velikog trpljenja

Politička zrelost koja mnogima nedostaje.

Uredništvo

Dok čitate ovaj broj našega glasila navršava se točno trideset godina (11. 11. 1990.) od kada središnji zagrebački, ali i središnji hrvatski trg, ponovno nosi ime bana Josipa Jelačića.

Prije točno tri godine Trg Republike, ali ne više socijalističke nego slobodne i demokratske, preselio se na prostor oko HNK, zamijenivši tako ime maršala komunističke Jugoslavije. Hrvatska i Slovenija netom su prije, kao jasnu poruku o prihvatljivom okviru za razgovor o raspletu jugoslavenske krize, izradile nacrt konfederalnog ugovora, na koji je odgovoreno agresijom i ratom.

„I rekao sam im: garantiramo vam sva prava i pozivamo vas da nam kažete što još želite. Umjesto toga organizirali su puč - i to očito prema scenariju načinjenom izvan Hrvatske“, izjavio je u tim okolnostima - prije trideset godina - predsjednik Franjo Tuđman, jasno poručujući da „o teritorijalnoj

autonomiji Srba u Hrvatskoj ne može biti govora“. No odmah je napomenuo kako nam je u prvome redu važno izbjeći krvoproliće i stvaranje bilo kakva izgovora za vojnu intervenciju i rušenje demokratskoga poretka ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim republikama.

U mjesecu sjećanja na tragediju Vukovara i okolnih mjesta u listopadu i studenom 1991. izvornu orijentaciju Franje Tuđmana, HDZ-a te hrvatskih vlasti općenito na mirno rješenje sukoba u Hrvatskoj posebno je važno istaknuti. Od dolaska na vlast u Hrvatskoj u proljeće prethodne godine mnogi su hrvatski dužnosnici u nebrojenim prilikama pozivali predstavnike pobunjenih Srba na pregovore i odustajanje od pogubnog utjecaja od svesrpske politike Beograda.

Pozivu na mir odgovoreno je međutim barbarskim ratom u istočnoj Slavoniji, praćenim etničkim čišćenjem i masovnim ubojstvima. Petogodišnja je okupacija dijelova istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, nasuprot očekivanjima pobunje-

nih Srba, ali i dijela domaćih radikala, završila mirnom reintegracijom. Politika je trpljenja, ili privremena žrtva učinjena radi dugoročne koristi, tako je dovela do novog početka u istočnoj Hrvatskoj.

Danas slobodno možemo reći da je svjesnim pristajanjem na politiku trpljenja ne samo političkih provokacija i pritisaka nego i otvorenog terorizma protiv mlade hrvatske demokracije i njezina vodstva Hrvatska spriječila scenarij koji bi u samom začetku ugušio svaku slobodu i demokraciju, a time i bilo kakvu šansu za stvaranje neovisne države.

Samo su Tuđman, svojim autoritetom i iskustvom, zrelost hrvatskog naroda te svijest o povijesnoj prilici koju ne smijemo propustiti mogli na to izazovno i turbulentno vrijeme odgovoriti uistinu nezapamćenom sposobnošću trpljenja svakodnevnih pokušaja uvlačenja u reakciju kojom bi možda u pojedinim slučajevima pokazali „veću mjeru hrvatstva i odrješitosti“ (na što su nas neki pozivali i zbog toga nas prozivali), na djelova-

nje koje bi nas dakle učinilo „većima“, no Hrvatsku neostvarenom.

Da. Uvijek je bilo većih Hrvata od nas. Većih zagovornika naše suverenosti, boljih domoljuba, onih koji i danas - kad ulaze u politiku - tvrde da su zbog toga „stavili sve na kocku“. Ali prava je istina da među takvima nikada nije bilo onih koji bi svoj ego i vlastitu potrebu za dokazivanjem svojega hrvatstva mogli tako žrtvovati, trpjeti napade i prozivanja da nisu dovoljno dobri, hrabri i odlučni kako bi hrvatskom narodu omogućili da uz što manje žrtava dođe do svoje potpune slobode i suverenosti.

Ostalo je tako i danas. Kraj toliko domoljubnih pokreta, hrvatskih suverenista, hrvatskih blokova, neovisnih za Hrvatsku, onih koji mogu, koji su pametni te koji imaju ime i prezime, - jasno je da samo HDZ istinski radi za Hrvatsku. Bez prinosa i rada onih koji znaju za državu trpjeti napade, prigovore, pa i teške uvrede te osporavanja dok joj koriste više nego svi ostali zajedno, Hrvatska bi danas bila slaba, siromašna i neugledna država.

Aktualno: HDZ
 Pripremimo stranku za pobjedu na lokalnim izborima!
 str. 2

Aktualno: HDZ
 Očuvati vrijednosti modernog i solidarnog društva
 str. 7

Aktualno: Utemeljitelji
 Izbori u Zajednici utemeljitelja
 str. 9

Nacionalna sigurnost:
 Nabava borbenih zrakoplova (2. dio)
 str. 12-14

Hrvatska i svijet:
 Regionalni razvoj
 str. 16

Mi i oni:
 Samoubojstvo na mahove
 str. 17

Aktualno: HDZ

Pripremimo stranku za pobjedu na lokalnim izborima!

Drage članice i članovi HDZ-a!

Iza nas je prvih sto dana rada vlade, u kojima smo bez euforije nakon izborne pobjede HDZ-a od prvoga dana radili da hrvatskim građanima osiguramo zdravstvenu, političku, financijsku i gospodarsku stabilnost.

Suočeni s pandemijom koronavirusa koja je uzrokovala, globalno gledajući, najveću krizu od Drugoga svjetskoga rata, nastavljamo poduzimati sve potrebne mjere za očuvanje zdravlja i života hrvatskih građana vodeći računa o balansu između javnozdravstvene sigurnosti i gospodarskih aktivnosti.

Borba protiv koronavirusa

Kao i sve druge europske države, u proteklom razdoblju bilježimo porast broja novoza-raženih te oboljelih od covid-19. To nas obvezuje na dodatan oprez, odgovorno ponašanje i poštivanje zaštitnih mjera, što je jedini način da se uspješno nosimo s pandemijom, s kojom ćemo do pronalaska cjepiva morati naučiti živjeti. Pokažimo još jednom da smo solidarna nacija, da mislimo jedni na druge, a ne samo na sebe. To svakodnevno pokazuju naši liječnici i medicinske sestre koji rade u iznimno teškim uvjetima i daju sve od sebe da bi spasili živote ne bojeći se izlagati vlastite. Sada svi moramo izdržati i pridonijeti očuvanju života te pomoći gospodarstvu da se održi.

Zahvaljujući pravovremenim mjerama u prvome valu, Hrvatska je uspjela imati turističku sezonu, koja se na kraju pokazala boljom od svih očekivanja. Vlada je snažno podržala gospodarstvo te ćemo do kraja godine isplatiti gotovo 10 milijarda kuna za plaće i doprinose radnicima kako bismo spriječili masovan gubitak radnih mjesta, a vodimo računa i o stabilnosti zdravstvenog sustava, koji je ključan u borbi protiv bolesti covid-19.

24,2 milijarde eura za sigurnu budućnost Hrvatske

Snažnim angažmanom na europskoj razini osigurali smo za Hrvatsku u idućih sedam do deset godina iz Europske unije 24,2 milijarde eura, koje će nam omogućiti brz gospodarski oporavak i razvoj. Nastavljajući poduzete reforme, pripremili smo proračun za 2021., koji će biti početak povratka na putanju Vlade ne politike prije koronakrize, koju je obilježilo smanjenje javnog duga i proračunski suficit. Uskoro ćemo u javnu raspravu poslati i Nacionalnu razvojnu strategiju Hrvatske do 2030., koja počiva na viziji ključnih razvojnih prioriteta Hrvatske u sljedećih deset godina.

Kao što smo i obećali, usvojili smo zakonski okvir za kvalitetnu i održivu obnovu Zagreba te područja Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije nakon razornog potresa. Potpisali smo i ugovor o osnivanju Fonda za obnovu, a Vlada je osigurala i snažnu potporu iz Europskog fonda solidarnosti, što je rezultiralo već uplaćenim avansnim sredstvima od 89 milijuna eura ovoga ljeta, a ukupan iznos koji će Hrvatskoj biti na raspolaganju je 683 milijuna eura.

Još je mnogo posla pred nama kako bismo u novim okolnostima s kojima se sada suočavamo Hrvatsku nastavili mijenjati nabolje i kako bismo ovu krizu pretvorili u priliku za ubrzavanje započetih strukturnih reformi.

Nastavak unutarstranačkih izbora i lokalni izbori

Nakon što sam u prvome dijelu unutarstranačkih izbora za predsjednika stranke i vodeće stranačke dužnosti održanim 15. ožujka 2020. zajedno sa svojim timom Odvažno za Hrvatsku pridobio većinsku potporu članica i članova HDZ-a, na sjednici Predsjedništva i Nacionalnog vijeća održanoj 6. listopada 2020. donijeli smo odluku o nastavku unutarstranačkih izbora. Nastavak unutarstranačkog procesa osnažit će stranačku demokraciju i dati čvrst legitimitet stranačkim dužnosnicima na svim razinama uoči lokalnih izbora u svibnju 2021.

Uz jedinstvo stranke, kvalitetne programe i dokazane kandidatkinje i kandidate, idemo po povjerenje naših sugrađana u većini župani-

ja, gradova i općina kako bismo uz provedbu brojnih infrastrukturnih i razvojnih projekata te iskorištavanje europskih fondova nastavili raditi na brzem ravnomjernom razvoju i podizanju kvalitete života u svim krajevima Hrvatske, jačanju gospodarstva i poljoprivrede te socijalnoj koheziji.

Borimo se protiv neodgovornih aktera koji žele Hrvatsku vratiti unatrag

Kao i u mnogim ključnim trenucima ranije, i danas Hrvatska demokratska zajednica ima najveću odgovornost za izgradnju jake Hrvatske koja će biti otporna na sve ugroze i krize. U političkom i javnom prostoru svakodnevno svjedočimo aktivnostima brojnih političkih stranaka i aktera koji nakon poraza na izborima nastoje narušiti povjerenje ljudi u institucije, dovoditi u pitanje neovisan rad DORH-a i policije u borbi protiv korupcije te relativizirati ozbiljnost pandemije koronavirusa. Protiv toga će se HDZ ustrajno politički boriti. Zrelost hrvatskog društva i politika koju vodimo bit će glavna brana takvim eksperimentima i neodgovornim pokušajima da se Hrvatsku vrati unatrag.

Dana 12. listopada 2020. na Trgu sv. Marka izveden je napad koji je imao obilježje terorizma. Suočeni smo s pokušajima radikalizacije hrvatskoga društva, kojima ćemo se snažno suprotstaviti, kao i govoru mržnje i huškanju pojedinih aktera, što je i stvorilo okruženje u kojem se dogodio pokušaj ubojstva trojice hrvatskih policajaca ispred zgrade Vlade. Očekujemo da se jasno utvrdi što je utjecalo i potaknulo mladu i nezrelu osobu da počinu takav zločin, nezamisliv u hrvatskoj demokraciji u proteklih trideset godina. Umjesto solidarnosti i odgovornosti političke reakcije koje su uslijedile pokazale su da je ljevica pretežito relativizirala taj čin, dok je krajnja desnica nalazila razumijevanje ili ga čak i opravdavala. Granica je prijeđena i kao društvo moramo stati na kraj radikalizaciji i govoru mržnje. U protekle četiri godine, kako smo i obećali u kampanji za izbore 2016., radili smo na transformaciji HDZ-a da bismo transformirali Hrvatsku. Dosljedno ćemo se boriti da Hrvat-

ska nastavi ići smjerom koji smo zadali, a to je moderna, uljudena, demokratska i tolerantna zemlja orijentirana prema budućnosti koja zna čuvati svoje vrijednosti, štiti nacionalne interese i njegovati nacionalni identitet.

Nastavljamo se brinuti o razvoju svakog dijela Hrvatske

Drage stranačke prijateljice i prijatelji, ponosni na zajednička postignuća i spremni za izazove koji slijede, nastavljamo raditi u korist svoje domovine gradeći hrvatsko društvo koje nije isključivo ni podijeljeno, nego tolerantno i pravedno, u kojemu svi građani kao slobodni, radišni i obrazovani ljudi mogu ostvarivati svoja prava kao i osobne i obiteljske ciljeve.

Pozivam vas da svojim glasom na unutarstranačkim izborima, koje ćemo održati vodeći brigu o epidemiološkoj situaciji i poštujući sve propisane zaštitne mjere, osnažite stranačku demokraciju i date legitimitet budućim dužnosnicima u našim temeljnim, područnim, općinskim, gradskim i županijskim organizacijama.

Na lokalnim izborima potvrdit ćemo da je HDZ vodeća i središnja hrvatska politička snaga, koja će uz povjerenje hrvatskih građana nastaviti voditi brigu o razvoju svakoga dijela naše domovine te predano raditi na jačanju socijalne sigurnosti, ekonomske suverenosti i globalne prepoznatljivosti Hrvatske!

mr. sc. Andrej Plenković,
predsjednik Vlade i Hrvatske
demokratske zajednice

Dan poslije

(prvi dio)

Hrvatski građani shvaćaju svu pogubnost nastojanja da se Hrvatska pretvori u opasan adrenalinski park u kojem će ozlijede, pa i gubici života biti uračunat i prihvatljiv rizik. Sad kad su ga izgradili, njegovi kreatori s tim će svojim novostečenim „političkim identitetom“ izgrađenim na mržnji morati nastaviti živjeti.

Mario Kapulica

Nakon 12. listopada 2020. postale su jasne sve razorne posljedice politike isključivosti i govora mržnje. Cilj pucanja nije bilo nikakvo ritualno zastrašivanje, već lišavanje života. Koliko njih? Čim više. Čijih? Onih koji simboliziraju državu i njezine institucije i koji se nađu na putu napadača.

Prva reakcija nakon nedavnog pokušaja ubojstva trojice policijskih djelatnika i oružanog napada na zgradu i zaposlenike Vlade u svakom bi društvu bila ista: nepodijeljena osuda tog čina i poziv građanima da imaju povjerenje u hrvatsku demokraciju i hrvatske institucije. A čemu smo mi svjedočili?

Umjesto poziva građanima da se okupe oko očuvanja temeljnih vrijednosti hrvatskoga društva, da budu solidarni i ne dopuste mržnji da zavlada, svjedočili smo relativizaciji događaja. Umjesto poziva na podršku institucijama hrvatske države, nositeljima državne vlasti i jednoglasne osude svih aktera koji u javnost sustavno upućuju poruke nesnošljivosti i mržnje, svjedočili smo nastavku te retorike. Umjesto otpora prema onima koji javni prostor svjesno zatrpavaju lažima na kojima se ta mržnja uzgaja, gledali smo nastavak sijanjanja mržnje.

Zašto je izostao prirodni refleks političkih lidera?

Zašto se to nije dogodilo? Zašto smo, umjesto tog prirodnog refleksa svakog društva kojemu su demokracija, mir i nenasilje temeljne vrijednosti, svjedočili nastavku radikalne retorike, čak i u izjavama nekih stranačkih lidera? Zašto smo, umjesto nepodijeljene osude zločina, danima slušali izjave ljevice koje relativiziraju sam zločin i desnice koja prema počinitelju pokazuje empatiju i traže mu opravdanje? Zato što je nastavak takve retorike, po mišljenju tih političkih aktera, ključ za rušenje HDZ-a. Ne bilo kojeg, nego upravo ovoga, koji se zahvaljujući svojoj uključivosti uspio profilirati kao moderan desni centar, nasuprot svakom ekstremu i svakom štetnom pretjerivanju. Poruka je jasna: ne zabrinjavaju nas posljedice, nećemo stati! Društvo kakvo HDZ - ne bez otpora i unutar svoje vlastite strukture - gradi, nije društvo u kojemu se ekstremi dobro osjećaju. Naprotiv!

Ekstremistički uhljebi

U Hrvatskoj je definitivno nastala nova kategorija ljudi - riječ je o ekstremističkim uhljebima. To su oni za koje bi se, da su zainte-

resirani i kapacitirani za rješavanje konkretnih problema hrvatskoga društva, da žele i znaju razborito govoriti i da su naučili djelovati unutar bilo kakva uređena sustava (uključujući i vlastite stranke), vjerojatno na nacionalnoj političkoj sceni čulo nakon desetak godina uporna i strpljiva rada i političkog profiliranja. Ali to je naporno, oni za to nemaju ni strpljenja ni vremena ni energije. Zato su u neumjerenoj isključivosti, u ničim izazvanu podizanju tona, u ispraznom ali dozlabora glasnom lamentiranju te u drastičnoj i besramnoj primjeni svih alata kreativne PR industrije pronašli idealnu prečicu za svoj pohod na osporavanje svih relevantnih i uporišnih točaka hrvatskoga društva e da bi podigli učinkovitost napada na sve što predstavlja sustav koji čini državu.

Pri tome su u svojim konfabulacijama i manipulacijama iznimno kreativni, najčešće potpuno kontradiktorni te apsolutno i do kraja nedosljedni. U stalnoj su potrazi za najgorim riječima i sintagmama kojima žele iskazati svoje frustraciju. A ona proizlazi iz očiglednog smjera izgradnje društva utemeljenog na toleranciji i inkluzivnosti - čemu se bez iznimke suprotstavljaju.

Hvata ih očaj jer to ugrožava politički koncept na kojem su izrasli. Koncept podjela koji im jedini daje neku važnost. Koncept gađenja u kojem se jedino osjećaju dobro, uzvišeno i nedodirljivo. I da, ne radi se ni o kakvoj desnici. Ne radi se ni o ljevici. Radi se o parazitima na desničarsko-ljevičarskim ideološkim temama koji su puni mržnje od koje jedinu korist imaju oni sami - političku, materijalnu, društvenu... Hrvatski građani i hrvatska država od takvih nemaju ništa osim štete. Jer koristi od besramne klateži koja svojim hinjenim radikalizmom i gadljivim skrivanjem iza paravana pravdnika zapravo samo parazitira na podjelama u hrvatskom društvu imaju - samo oni. No i tome modelu uhljebništva bliži se kraj. Osjećaju to i oni, pa udvostručuju napore kako bi izbjegli sudbinu.

Politika konfrontacije

Klijentelističke sekte, koje vode politiku isključivo kako bi se parkirale na mjesta oporbenih predstavnika i s te pozicije čitav svoj oporbeni mandat držale društvo u atmosferi stalnog izvanrednog stanja i napetosti, ne osjećaju nikakvu odgovornost ni za što. Ne pada im ni na kraj pameti posvetiti se traženju i podupiranju mjera koje bi ubrzale razvoj gospodarstva i potaknule rast standarda. Ne osjećaju nikakvu odgovornost za ono što rade i govore.

S vremena na vrijeme spominju nekakve vrijednosti, ali svakodnevno pokazuju da im ništa nije sveto. Traže neprijatelje, detektiraju izdajice, prokazuju „prodane duše“ i prije te im skidanjem glava. Nisu baš oduševljeni demokracijom. Ne prihvaćaju rezultate izbora. U stalnoj su potjeri za „režimskim“ ljudima kako bi raskrinkali njihovu pogansku narav i lopovsku dušu. Svatko tko im se odupre ili ne pristane na njihovu igru postaje potencijalni subjektom njihova progona.

Vladu koja u nemogućoj situaciji održava gospodarsku i financijsku stabilnost i do sada je isplatila sedam milijarda kuna potpore poduzetnicima proglašavaju prijjetnjom za državu. Milanovića unisono proglašavaju glasom razuma, a što i ne bi - njihovom je voljom i angažmanom (i s lijeve i s desne strane) i postao predsjednik države.

Pozivaju se na patriotizam, a sanjaju o ekonomskoj i financijskoj propasti države. Stabilnost im je najomraženija riječ. U svakoj krizi vide bogomdanu šansu za uspon na političkoj ljestvici. Za njih je hrvatska banana-država. Depresija idealno stanje nacije. Europa im je Jugoslavija. Na Zagreb gledaju kao na Beograd. U čijoj skupštini ne bi trebalo Puniše Račića. Sami bi smaknuli Radića godinama prije zbog sramotne trgovačke hrvatsko-srpske koalicije.

Sve smo to već vidjeli - sve smo to već jednom pobijedili!

Tuđman im je izmaknuo. Partizanski general s misijom stvaranja hrvatske države oduzeo im je priliku da upropaste još jedan pokušaj stvaranja države. Ne ljevici. Ne desnici. I jedne i druge koji su bili dovoljno nacionalno i državotvorno svjesni okupio je Tuđman oko svog projekta. Nego njima i njihovim prethodnicima - koji ni tada, kao ni oni sada, nisu vidjeli strašne posljedice koje njihov rušilački pristup ima za društvo u cjelini.

Prezirali su Tuđmana svaki put kada bi potpisivao primirja i prekide vatre. Dovodili pod upitnik njegovo referendumsko pitanje, na temelju kojeg smo učvrstili svoj zahtjev za samostalnošću, proglašavali ga izdajom nacionalnih interesa. Nisu ga razumjeli kad je pozivao na mir i toleranciju. Napadali ga i potkopavali njegove napore.

Nisu uspjeli. Tuđman je bio nepokolebljiv. Ali oni osjećaju da imaju drugu šansu. Zato su odlučili - Plenković im ne smije izmaknuti. Treba ga zaustaviti svim dopuštenim i nedopuštenim sredstvima. Na njemu će se iskaliti za sve svoje nekadašnje i sadašnje neuspjehe. Čude se izrazu „sanitarni kordon“. Ne sjećaju se kako su ga stvarali i uporno pokušavali izgraditi oko Plenkovića i HDZ-a. Ne sjećaju se pritisaka na članove stranačkog vodstva da se odreknu i Plenkovića i njegove politike u zamjenu za njihovu naklonost i potporu. Ne sjećaju se kako su izmišljali da Plenkovića zanima samo pozicija u Bruxellesu pa su slali poruke da će s njim u Bruxellesu podvijena repa otići i svi koji ga podržavaju.

Možda se oni ne sjećaju, ali mi pamtimo. Pamtimo kako su željeli odvojiti Plenkovića koji uspješno vodi vladu od Plenkovića koji vodi stranku. Onoga koji vodi gospodarsku

od onoga koji vodi nacionalnu politiku. Baš kao što pamtimo i kako su svojedobno, kad se pokazao tvrdim orahom, pokušali podijeliti Tuđmana na dva dijela: dobrog i lošeg. Na dva razdoblja - prije 1995. i poslije 1995.

U Hrvatskoj je izvjesno da velik broj političkih ništarija glumi ljude koji se žrtvuju za viši cilj, koji se inate i prkose pa makar i na svoju štetu. A istina je potpuno drukčija. To su mahom ustrašeni, za sudbinu naroda i države nezainteresirani, prema potrebama hrvatskih građana potpuno ravnodušni ekstremistički uhljebi, kojima je cilj sve demokratske procese izvrnuti ruglu i gurati društvo do ruba naprezanja. Agenda je održavati se na javnoj sceni opasnim banaliziranjem svakog ozbiljnog problema te u javni prostor unositi mržnju i prijezir prema svim nositeljima državne vlasti.

Zamislite tišinu koja bi nastala kad bi ljudi govorili samo ono što znaju

Oni koji nemaju nikakav relevantan sadržaj ni znanja posvećeni su samo jednom cilju: stvaranju podjela u društvu u kojem će oni onda zauzeti jednu stranu. Koji su „najpopularniji“ frontovi u Hrvatskoj koje sijači mržnje nastoje stalno držati živima kako bi broj mrtvih na njima bio što veći? Jedan je onaj između Hrvata i Srba. Drugi je između ustaša i partizana. Treći je između branitelja i ostale populacije. Četvrti, jednako aktualan, je onaj između javnog i privatnog sektora. A najvažniji je onaj između svih institucija hrvatske države i njezinih građana jer te institucije vodi i povjerenje građana ima HDZ.

Na tome se, zaslugom i naporima novih političkih aktera, počela graditi nova bojišnica. Ništa ne valja. „Dobri su samo oni koji se nikada nisu bavili politikom, koji nikada nisu vodili Vladu, koji nikada nisu vodili ministarstvo, županiju, grad ili općinu...“

Dobri su samo novi. Samo „novi političari“, samo novi gradonačelnici i načelnici, samo novi ravnatelji i direktori, samo „novi roditelji“ i njihova djeca. Samo oni koji nikada nisu obnašali ikakvu odgovornu političku dužnost osim u stranci kojoj su dali svoje ime.“ (Snaga zajedništva, srpanj 2020., op. a.) Upravo je na tom frontu između simbola „svega lošega“ i „apsolutnog dobra“, nedavno pucano iz automatskog vatrenog oružja. Letjeli su pravi meci prema svemu što je tako stigmatizirano i pravo je čudo što nije bilo više žrtava.

U idućem broju: Koji je cilj politike koja trguje strahovima i radikalizira hrvatsko društvo?

Oni koji nemaju nikakav relevantan sadržaj ni znanja posvećeni su samo jednom cilju: stvaranju podjela u društvu u kojem će oni onda zauzeti jednu stranu.

Aktualno: HDZ

Bez obzira na političke i ine okolnosti pitanje političkoga vodstva ostaje ključno za sudbinu naroda i države.

Pitanje vodstva

Mario Kapulica

U najširem političkom značenju stranka je skupina građana istog mišljenja koji su sebi zacrtali cilj provedbe zajedničkih političkih zamisli (Dieter Nohlen, Politološki rječnik, str. 438.). Stranke su toliko snažnije koliko su homogenije i koliko autentičnije uspijevaju zastupati svoje interese. S druge strane, za ostvarenje ciljeva potrebna im je što šira potpora (u demokraciji potpora parlamentarne većine), a to – prema istom autoru – prisiljava na kompromis i razvodnjavanje njihovih ciljeva te donosi manju koheziju i smanjenu snagu. Je li to baš tako i kako tu stoji naša, ali i europska politička scena? Krenimo od HDZ-a.

Savezi koji osnažuju politički cilj

„Reci mi nešto drugačije da znam da smo dvojica” nije samo stara latinska izreka nego i kredo pod kojim se sklapaju mnoga politička savezništva kako bi se uvećala snaga djelovanja različitih političkih aktera na postizanju nekih zajedničkih, najčešće dugoročnih ciljeva. Takva savezništva su česta ako su pokretana razvidnim višim ciljem jer daju konkretne dugoročne rezultate. To nisu samo rezultati na smanjivanju štetnih napetosti na političkoj sceni, a koje ponekad djeluje blagotvorno na stvaranje okruženja u kojem je moguće voditi ozbiljnu politiku oslobođenu nepotrebnih ideoloških konfrontacija, njihovu opravdanost potvrđuju konkretni i vidljivi rezultati na području gospodarskoga napretka i poboljšanju standarda svih građana.

Ako se ti rezultati, koji su u hrvatskom slučaju više nego mjerljivi, ne mogu dovesti u pitanje, kako ih se onda ipak osporava? Pa u prvome redu vraćanjem na ishodište, a to je na dokazivanje „neprirodnosti” savezništava, koju se radi stvaranja jačeg dojma u pravilu naziva „trgovačkim političkim platformama”.

Prirodne „neprirodne koalicije”

Ako je nešto učestala praksa i donosi dobre rezultate, onda je opravdano pitanje koliko neprirodnosti i čiste pragmatične trgovine ima u onome što je u političkoj arhitekturi Europe postalo više nego „prirodno”. Tako su u Češkoj demokršćani (KDU-ČSL) u koaliciji sa socijaldemokratima (ČSSD) i populistima (ANO 2011), u Estoniji demokršćani (Isamaa) sa socijaldemokratima (SDE), u Njemačkoj demokršća-

Foto: Igor Kralj/PIXSELL

ni sa socijalistima, na Islandu konzervativci (Independence Party) sa zelenim socijalistima (Left-Green Movement – Lijevo-zeleni pokret), u Nizozemskoj konzervativni liberali (People's Party for Freedom and Democracy) su u savezu sa demokršćanima (Christian Democratic Appeal i Christian Union) i socijalnim liberalima (D66). U Norveškoj konzervativci (Høyre), libertarijanci (Progress Party) i socijal-liberali koji se zovu Venstre, što doslovno znači „lijevo” imaju čvrsto savezništvo. Izuzetak nije ni Švicarska u kojoj konzervativci (Swiss People's Party), demokršćani (CVP), konzervativni liberali (FDP) i socijaldemokrati (SP) imaju svoju koaliciju. Izdržljivost i otpornost takvih koalicija često nadmašuje čvrstoću i rok trajanja onih koje se nazivaju prirodnima, naprosto i zato što partneri ne dijele isto biračko tijelo i ne ulaze jedni drugima u zonu odgovornosti.

Politika jedne vlade

Naravno, izazov u ovom slučaju je umješnost vođenja politike jedne vlade jer se inače događa da svaka od sastavnica koalicije vodi

svoju zasebnu politiku. Onaj tko na takav način osigurava dugoročnu političku stabilnost (iz koje proizlaze i sve ostale stabilnosti – društvena, ekonomska, financijska...), mora biti dovoljno snažan i umješan kako bi zadržao koherentnost i unisonost djelovanja.

Kako to izgleda zorno je prikazano davanjem razrješenice trojici MOST-ovih ministara koji se nisu mogli othrvati zovu vođenja zasebne politike u okviru jedinstvenog izvršnog tijela. Kad su se i u kojem trenutku odlučili na takvo djelovanje, koje su do tada, bez većih posljedica, prakticirali uglavnom u saborskim raspravama i zasebnim stranačkim istupima? Treba li podsjetiti da se njihov jednostrani izlet dogodio zapravo očekivano, uoči lokalnih izbora? Te da su, zahvaljujući svom neuskustvu, ali i lošoj procjeni čvrstine HDZ-a, odlučili preko djelovanja u vladi – uključujući i njezine javne sjednice – naglašavati razlike u odnosu na Hrvatsku demokratsku zajednicu, s kojom su u tom trenutku činili jedinstvenu vladu? Zašto su se odlučili na takav način djelovanja? Upravo kako bi ostavili snažan dojam na biračkome tijelu koje su smatrali „zajedničkim”.

Prokletstvo manjih partnera

Upravo je to prokletstvo sudbine manjih partnera koji u javnosti imaju status „prirodnih”, a to znači da s većim i dominantnim partnerom dijele isti ili vrlo sličan svjetonazor i ideologiju. Strah. Bojazan, koja nikako nije bez osnove, da će se kao manji utopiti u politički snažnijeg partnera, da će izgubiti svoju prepoznatljivost i svoj identitet. Uistinu je teško u takvim okolnostima ostati privržen zajedničkim dugoročnim interesima pred izbore na kojima se mjeri „prolazno vrijeme” svakog od partnera, čak i ako oni nisu parlamentarni.

Kod „neprirodnih” koalicija takve bojazni nema. Osim ako netko ne misli da bi HDZ mogao oteti dio glasača liberalno-reformističkoj komponenti koalicije, koja uz predstavnike nacionalnih manjina, za koje nije prirodno da budu u oporbi, osigurava parlamentarnu većinu. Razumijevanje ovih okolnosti dovelo je do toga da su hrvatski birači svojim glasovanjem oduzeli mogućnost sudjelovanja u vlasti onim političkim akterima koji su se tijekom kampanje predstavljali kao bolja, ali svejedno tek inačica HDZ-a.

Usud „kobasica-koalicija”

U Hrvatskoj trenutno ima 168 „aktivnih” stranaka, a samo njih 23 sudjeluje u parlamentarnom životu, što im jamči određenu političku vidljivost. Većina njih je svoj parlamentarni status osigurala pristupajući uoči samih izbora različitim širokim koalicijama. Dio članica tih koalicija nikad nije međusobno ozbiljnije surađivao, a često su te stranke međusobno bili ljući neprijatelji od aktera s druge strane političkoga spektra. Zašto su sve te, često ne samo političke nego i personalne netrpeljivosti stavili pod tepih? Zato što bi im u slučaju samostalnog nastupa taj cilj da ostanu politički vidljivi, a samim time i relevantni, zasigurno izmakao.

Tako su „suverenisti” svih vrsta (ne ideološki, nego kao snažno zagovaranje vlastitog identiteta, samostalno političko djelovanje te odricanje bilo komu prava na dijeljenje tako shvaćene vlastite političke samosvojnosti) pohrlili u stvaranje najširih mogućih saveza. Iako je svima potpuno jasno da je ideološka sličnost tu bila sporedna i da se glavni razgovor vodio prije svega o mjestima na listama, nikada nitko te koalicije nije nazvao trgovačkim. A riječ je zapravo o klasičnoj političkoj trgovini.

Političko pakiranje

Zamislite police s političkim proizvodima koji se uoči izbora nude građanima. Koliko god ih lijepo zamotali, stavili u celofan i ukrali vrpčama žarkih boja, kao zasebni proizvodi ostali bi gotovo nezamijećeni. Premali da bi nekome zapeli za oko, nedostadni da bi si osigurali status must have artikla kod hrvatskih birača. Logika ozbiljnih političkih proizvoda koji imaju stvarnu uporabnu vrijednost i od kojih građani mogu očekivati konkretnu korist natjerala je dekorativne političke aktere da se ujedine pa će poslije „lako dogovarati i pregovarati”. Dakle, klasična trgovačka logika, nakon koje bi – po osvajanju zastupničkih mandata – tek trebala nastati prava trgovinska razmjena. Sve se to odvijalo pod egidom okupljanja sličnih, ideološki bliskih, svjetonazorski istih političkih stranaka kako bi se ostavio dojam prirodnosti takva udruživanja. Pa ipak...

Nit čistog računa ni duge ljubavi

Most odjednom nije više bio tako blizak s Domoljubnim pokretom iako su iz oba tabora uoči izbora slane poruke o prirodnosti njihova savezništva. Suverenisti nisu mogli s Mostom, koji je nakrcao svoje liste ljudima koji u Mostu nisu proveli ni dana. Domoljubni pokret se vrlo brzo razišao sa Suverenistima s kojima su dijelili iste liste. SDP je ostao na brisanom prostoru s lagano distanciranim GLAS-om, čija se predsjednica pridružila „ženskom klubu” iz kojega je, prije no što se pretvorio u ženski ispaš Zurovec, koji je ostao dobar s Puljak, čak su se i slikali zajedno. Puljak je ušla u klub s Dalijom Orešković, koju je prije mjesec dana optuživala za političku trgovinu tvrdeći da je zanima samo mjesto na listi. Istom optužbom na račun Puljak reagirala je tada i Dalija Orešković. Vidljivost u političkom prostoru u posljednje vrijeme obje osiguravaju zajedničkim napadom na svog po logici stvari (ideološkoj i svjetonazorskoj) prirodnog saveznika Zorana Milanovića, koji se pak svojedobno posvađao sa svojim ideološki bliskim prethodnikom Josipovićem.

Nastale su razne kombinacije između stranaka koje su pametne i onih koje imaju ime i prezime iako jedino Domoljubni pokret i 365 u svojim nazivima uistinu imaju ime i prezime (Miroslav Škoro – Milan Bandić). IDS je kao regionalna stranka nastavio voditi

svoju zasebnu politiku i parazitirati na svom konceptu regionalizma nakon što je u SDP-ovu koaliciju ušao pod uistinu bijednim izgovorom – da će mu SDP ostaviti status Istarske županije, na što se SDP, koji je najavio da će ukinuti sve ostale županije, tako velikodušno obvezao?! HSS je preživio jer ima zastupnika u Saboru, ali njegovo šire biračko tijelo već je zažalilo zbog te odluke zaključivši da je ta stranka sve mrtvija što je Beljak življi. SNAGA – Stranka narodnog i građanskog aktivizma pridruživši se SDP-ovoj kobasica-koaliciji ostala je negdje tijekom kampanje bez snage i potrebne prepoznatljivosti. Na pitanje u kojoj je koaliciji sudjelovao ORAH većina građana ne bi znala odgovoriti. Konglomerat Radničke fronte, najnovije ljevice i onih koji misle da je Zagreb njihov drži se čvrsto i stabilno i ubire plodove raspada SDP-a, po ocjenama mnogih – njihova prirodnog saveznika. Ovaj posljednji primjer pokazuje svu grotesknost tog koncepta: što je tvom prirodnom savezniku gore, tebi je bolje. Jer je najbolji – ako ne i jedini prostor za tvoj rast – propast tebi ideološki i svjetonazorski bliskog političkog aktera.

Kako ostati u žiži javnosti?

Postoje samo tri rezona koja političke aktere održavaju na životu. Jedan je svakako uspjeh na izborima i dobivanje potpore birača pretočene u mandate, a u najpovoljnijem ishodu – izvršnu vlast. Drugi je ostvariti, a to se i dogodilo zahvaljujući nekolicini kobasica-koalicija koje nam se žele prodati kao ideal prirodnih savezništava, prolaz u najviše predstavničko tijelo gdje je imperativ biti „ljuta oporba” svemu što dolazi od omraženih vladajućih i držati fokus javnosti na sebi, svojima i opet sebi. Treći je rezon djelovanja onih koji nisu ostvarili niti jedan od prethodna dva politička cilja. Njima je najteže.

Kako je teško skrenuti pozornost s ozbiljnih političkih aktera i tema kojima se oni bave, u Hrvatskoj niču prave male tvornice zabave koje vrijeme troše na osmišljavanje sve inovativnijih performansa.

Kad te birači nisu htjeli, ali ti se ne daš

Kod neparlamentarnih političkih aktera teško je postići bilo kakvu jasnu medijsku vidljivost, pa su stilovi i metode borbe za pozornost javnosti uglavnom dosta ekstremni – ne po političkom sadržaju i filozofiji, nego po načinu skretanja pozornosti. U toj borbi koriste se lubenice, kamioni soli i drugi modeli „stvaranja događaja” koji nemaju dublju političku poruku, ali se ističu po „domišljatosti” političkog izričaja, a osmišljavaju se prema kriteriju skretanja pozornosti i zaokupljanja pažnje. Kako je teško skrenuti pozornost s ozbiljnih političkih aktera i tema kojima se oni bave, u Hrvatskoj niču prave male tvornice zabave koje vrijeme troše na osmišljavanje sve inovativnijih performansa. Nerijetko vrlo domišljati, ovi javni performansi imaju svoju ulogu u političkom životu iako se oni koji im pribjegavaju izlažu opasnosti da ih javnost s vremenom počne doživljavati kao, Milanovićevim rječnikom govoreći, ometače signala koji unose elemente zabave u ozbiljne teme.

Natrag na važnost političkog vodstva

Pitanje političkog vodstva, a o tome se uvijek radi kad se izlazi na birališta, ključno je političko pitanje o kojem ovisi kakvi ćemo i koliko uspješni biti u utakmici u kojoj jest bitan dojam i ljepota igre, ali se u prvome redu traži rezultat u onome što je građanima bitno. OK. Idemo na najsvježijim primjerima pogledati kako to izgleda. Recimo, obnova grada Zagreba i potresom pogođenim dijelovima Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije.

HDZ je ušao u parlamentarne izbore trpeći napade zbog „nedonošenja zakona o obnovi”, čime je „iznevjerio građane” i pokazao da ga „nije briga za njihovo teško stanje”. Građani nisu mislili tako i dali su, posebice u gradu Zagrebu, povjerenje politici koju, u vidu političkoga vodstva, personificira Andrej Plenković. Zakon o kojem ovisi jedan od najzahtjevnijih pothvata suvremene Hrvatske, koji je financijski izrazito skup, a u izvedbi dugotrajan, donesen je nakon dva saborska čitanja te poboljšanjem usvajanjem brojnih zastupničkih amandmana, uz stalnu konzultaciju sa strukom. Uvjereno da upravo tako ozbiljan pristup jedini jamči uspješnost ovog pothvata i da će donijeti najbolje rezultate za sve građane pokazala se ispravnim odabirom. Ozbiljno vodstvo izbjeglo je zamku brzopletog odlučivanja i nije podleglo dnevno-političkim pritiscima. Svjesno je preuzelo rizik i otpjelo baražnu vatru napada iz svih oružja. Građani su to honorirali.

Distancirano – ne od problema, nego od zadiranja u tuđe nadležnosti

U slučaju najnovijih istražnih postupaka koji su, zasada, rezultirali skidanjem imuniteta dvojici saborskih zastupnika i privođenjem osoba iz privatnih (Petek) i javnih (JANAF) tvrtki te svakodnevnim javnim preispitivanjima raznih aspekata postupanja nadležnih i nenadležnih tijela ponovno se postavlja pitanje političkoga vodstva. Koja je njegova uloga? Koje su njegove zadaće? I koja je linija odgovornosti političkoga vodstva? Što i kako ozbiljno političko vodstvo treba činiti?

Ponajprije je potrebno reći da sigurno ne treba činiti ono što u posljednje vrijeme prakticira Zoran Milanović, koji obnaša dužnost predsjednika države. Njegovi potezi previše podsjećaju na svojedobno ponašanje „građanina predsjednika” Stipe Mesića, na koje je izlišno podsjećati. Osebujući stil, velika doza sarkazma, svađalačka retorika i neozbiljnost u refleksiji na ozbiljne teme mogu biti „stvar karaktera”. No izlaženje iz ustavnih ovlasti, narušavanje rada neovisnih institucija i davanje političkih ocjena u stvarima koje politički nije dopušteno instrumentalizirati, daleko su od prihvatljivog.

Jer kad politički lider, a to predsjednik države svakako jest, odabire svoj način djelovanja, on mora voditi računa o svim posljedicama svog odabira, kojim šalje signal mnogima da se i oni mogu postavljati na isti način. Jer niti jedno se vodstvo ne događa u vakuumu. Svako djelovanje, a ponajviše s tako visoke političke razine, iako uvijek smješteno u određeni politički kontekst, za sobom vuče i dugoročne reperkusije na funkcioniranje čitavog političkog sustava. Zato je potpuno opravdano očekivati da se predsjednik države, ako treba i nauštrb svog karaktera, drži ustavnih i zakonskih normi i da izbjegava ovako slobodne interpretacije kakvima svjedočimo od izbijanja ove afere. Jer isključivo prepuštanje karakteru da vas vodi u takvim stvarima ne jamči da postupate dobro. Najčešće je upravo suprotno.

Aktualne rasprave odraz su napetosti između onih koji u zadaću svog mandata uključuju nastojanje da Hrvatska bude, svim ograničenjima usprkos, pravna i sigurna država, a to je pozicija HDZ-a i njegova vodstva, te, s druge strane onih, personificiranih u liku Zorana Milanovića, koje vlastita uskogrudnost sprječava u tome.

Odgovorno vodstvo

Najvažniji ljudi u državi, kako bi građanima odaslali poruku povjerenja u državu i njene institucije, moraju biti lišeni osobnog pretjerivanja i ograničiti se na jasne ustavne i zakonske ovlasti. Ponašanje političkog lidera, posebice onoga koji ima najveću odgovornost u nekoj od sastavnica vlasti, umnogome je uvjetovano naravi zadaće koja je posrijedi. Ovdje se, iz rakursa obnašatelja najviše izvršne vlasti, radi o zadaći osiguravanja potpore borbi protiv svakog kriminala, koja može biti uspješna jedino ako se odvija sukladno svim zakonskim normama i ako u njoj svatko od aktera sudjeluje sukladno svojim preciznim ovlastima. Svako preskakanje te crte, a kamoli nastojanje da se ta crta razgraničenja ovlasti izbrise, ozbiljno dovodi u pitanje i samu borbu protiv kriminala i funkcioniranje čitavog sustava.

Aktualne rasprave odraz su napetosti između onih koji u zadaću svog mandata uključuju nastojanje da Hrvatska bude, svim ograničenjima usprkos, pravna i sigurna država, a to je pozicija HDZ-a i njegova vodstva, te, s druge strane, onih, personificiranih u liku Zorana Milanovića, koje vlastita uskogrudnost sprječava u tome. Uskogrudnost? Namjerno se ograničavamo na taj termin jer ne želimo ulaziti u moguće dublje razloge koji se već dobro znaju po političkim i medijskim kuloarima – u tu zonu ne želimo ulaziti. Ima li tu namjere da se zamagli slika koja bi u ovakvim slučajevima trebala biti jasna i ne ostavljati prostora za dvojbe? Možda i nema. Je li Zoran Milanović svojim već poznatim krutim, neumjerenim, bezobzirnim, svađalačkim, na trenutke izolacionističkim politikama dodao još jedan epitet – nedopustivo loše. Nema dalje. Jednostavno i nedopustivo loše.

Zaključno

Čak i kad upućuje na realan problem curenja informacija, Milanović pri tome ne misli na učestalo pucanje mjera i ugrožavanje izvida, nego na medijske objave podataka iz istrage koje terete okrivljenike dok oni još čekaju podizanje optužnice. To je svakako već više puta viđena praksa koja nije dopustiva i kojoj također treba stati na kraj. Kako? Usklađenim djelovanjem svih sastavnica vlasti. No je li se predsjednik države, svojim odabirom samo onih tema za koje smatra da su – prema zasad nejasno odabranom kriteriju – važne, upustio u nedopušteno arbitriranje? U suspektan odabir tema koji opravdano otvara, uz problematičan motiv koji ga pri tome vodi? Tako se i sam prometnuo u „ometaća signala”. A signali koji se odašljili s najviše instance vlasti nipošto ne bi trebali biti nejasna izričaja. I ne bi trebali biti žrtvom krutosti lidera koji pokazuju da se ne mogu prilagoditi potrebama promjena u političkoj filozofiji koje donosi novo vrijeme. **A ono dolazi, zar ne?**

Aktualno: HDZ

Unutarstranački legitimitet za lokalne izbore

Nastavak izbora motiviran je potrebom da naši čelnici dobiju unutarstranački legitimitet.

Gordan Hanžek

Uz pregled aktivnosti Vlade, glavna tema nedavno održane sjednice Predsjedništva i Nacionalnog vijeća (6. listopada 2020.) bili su unutarstranački izbori. Nakon što je u posljednjih mjesec dana posjetio dvanaest županija (Virovitičko-podravska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Koprivničko-križevačka, Međimurska, Varaždinska, Krapinsko-zagorska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Dubrovačko-neretvanska, Ličko-senjska, Zagrebačka županija) i BiH (Mostar), predsjednik stranke Andrej Plenković zatražio je da se snažna potpora koju je naša politika dobila na parlamentarnim izborima pretoči i u dobre rezultate na lokalnoj razini.

Nastavak unutarstranačkih izbora

Stoga su Predsjedništvo i Nacionalno vijeće donijeli odluku da nastavljamo s unutarstranačkim izborima te zadužili glavnog tajnika da napravi hodogram tih izbora. U dogovoru s HZJZ-om će se vidjeti kako da se pri tome poštuju sve epidemiološke preporuke, posebice u skupštinskom dijelu tih izbora. Zamjenik predsjednika stranke Tomo Medved naglasio je da izazov koji nam slijedi u svibnju (lokalni izbori) zahtijeva pravovremenu pripremu stranke te se založio za nastavak unutarstranačkih izbora: „Podupirem nastavak unutarstranačkih izbora. Unatoč svim rizicima, kojih smo svjesni, iznimno je važno pripremiti ljude koji će biti kandidati za župane, gradonačelnike i načelnike. HDZ je jaka stranka s jasnom politikom i proces međusobnog sučeljavanja na unutarstranačkim izborima – nakon kojeg će članstvo odlučiti o našim dužnosnicima – neće nam štetiti.“ Nakon provedbe unutarstranačkih izbora imat ćemo dovoljno vremena za određivanje naših kandidata na lokalnim izborima. Ovakav stav podržali su i ostali sudionici rasprave.

Borba protiv korupcije

Govoreći o borbi protiv korupcije, spomenuto je da se ona vodi na razini jedinica lokalne samouprave i na razini javnih poduzeća. Kad je riječ o aktualnoj aferi, riječ je o sumnji u koruptivne radnje o kojima su neovisne državne institucije vodile duge izvještaje koji su rezultirali uhićenjima. U cijelom slučaju došlo je i do apsolutno bizarnog i po mnogo čemu dubioznog ponašanja Zorana Milanovića. Kao dodatak na takvo neuobičajeno ponašanje predsjednika države uslijedila je i reakcija oporbe preko inicijative o osnivanju istražnog

povjerenstva. Ono bi, za razliku od dosadašnjih jedanaest povjerenstava koje smo dosad imali (od 1996., otkad je Zakon o istražnim povjerenstvima na snazi), prvi puta imalo temu koja nije konkretna nego načelna.

Ono što oporba želi je predmet kontinuiranog rada redovitih saborskih tijela

Ne radi se, dakle, ni o kakvu konkretnom predmetu rada povjerenstva, nego o potpunom preispitivanju funkcioniranja institucionalnog i zakonskog okvira, rada svih državnih tijela, pravosuđa, obavještajnih agencija, izvršne vlasti... Time oporba, nakon gubitka izbora i prestrašena dobrim rejtingom HDZ-a, pokušava sebi stvoriti sredstvo kojim bi u javnom prostoru od onoga što je uistinu važno stvorila drugorazrednu, nebitnu temu.

Što je uistinu važno?

Važno je osigurati ničim ometano djelovanje neovisnih institucija i društvo u kojem one, oslobođene od svakog političkog utjecaja, samostalno i bez konzultacija s politikom i BEZ ARBITRIRANJA političkih autoriteta pokreću postupke. Što je pritom sporedno? Sporedno je tko je u kojem konkretnom slučaju njihovim djelovanjem obuhvaćen, kad je obuhvaćen i koje su političke okolnosti u kojima se sve to događa. Naravno, cilj oporbenog djelovanja je rušenje našega rejtinga i podizanja vrijednosti njihovih dionica koje su sada na razini najniže D varijante s negativnim izgledima. A bliže se lokalni izbori i vrijeme kad će se svi vrijednosni papiri morati konvertirati u konkretan izborni rezultat.

Zabrinjavajuća lakoća optuživanja

HDZ treba biti politički svjestan da bi u situaciji u kojoj bi netko iz HDZ-a izašao s približno sličnim zahtjevima i formulacijama o radu neovisnih tijela bio suočen s takvim osudama i protestima da bi, kako je to kasnije u izvještaju za medije kazao i sam predsjednik stranke, ove demonstracije protiv Lukašenka izgledale kao mali igrokaz. No kad Milanović jasno kaže da su ga njegov ministar i ravnatelj policije brižljivo o tome što rade s tajnim izvidima, što je izravno priznanje da su radili protiv zakona, ne dogodi se ništa. Naprotiv, za takav njegov iskaz nalazi se puno razumijevanja. Dakle ovo što se Milanoviću i dijelu oporbe tolerira, to se nikomu iz HDZ-a ne bi toleriralo pet minuta.

Nećemo politički arbitrirati

Svi koji su pometeni na izborima, a potpisnici ove inicijative su i SDP i Domovinski pokret i Most, htjeli bi preko rada tog povjerenstva, jer im uobičajeni i redoviti parlamentarni rad baš i ne ide, pripremati svoje ljude i agende za lokalne izbore. Zato je važno da HDZ zadrži jasnu liniju politike prema ovim pitanjima: DORH, policija, USKOK, sudstvo... rade sukladno zakonu i ne dobivaju političke direktive. Politika ih ne usmjerava ni na koga niti ih od nekoga odvraća.

Začuđenost oporbe zbog takve zakonite i jedine moguće pozicije izvršne vlasti kao i njihova začuđenost neovisnim djelovanjem institucija je iznenađujuća. Radi se o jako krupnim stvarima jer ovdje se radi o javnim iskazima predsjednika Milanovića da to u vrijeme njegova obnašanja izvršne vlasti nije uvijek bilo tako. Po svemu sudeći, politički cilj oporbe nije jačanje rada neovisnih institucija, nego pokušaj da se HDZ-u imputiraju kriminal i korupcija.

Odnos prema Hrvatima u BiH

U studenom su (15. studenog 2020.) lokalni izbori u BiH. U prosincu su (20. prosinca) nakon dvanaest godina lokalni izbori u Mostaru. To su vrlo složeni izbori. Za te je izbore dovršena registracija svih birača. U svojim vanjskopoličkim aktivnostima stavili smo fokus na pitanje ravnopravnosti hrvatskog naroda u BiH. To smo jasno dali do znanja i svim relevantnim političkim akterima u BiH. Ta je tema složena i teška, ali mi očekujemo da se dogode neki pomaci, posebice novi izborni zakon koji neće dopuštati da netko drugi bira predstavnike bilo kojem od triju konstitutivnih naroda.

Situacija u Zagrebu, Splitu, Karlovcu i Zagrebačkoj županiji

Što se tiče ostalih tema, izdvajamo situaciju u Zagrebu, gdje je predsjednik zagrebačke skupštine Drago Prgomet dao ostavku i gdje će se prije iduće sjednice skupštine dogovoriti adekvatna zamjena. U gradu Splitu dogodila se slučaj s izglasavanjem rebalansa proračuna, što je također riješeno. Treća je tema situacija u Karlovcu, gdje je Marija Jelkovic dala već neko vrijeme najavljanu ostavku na mjesto predsjednice Karlovačke organizacije. Radi se o sredini koja ostvaruje dobre rezultate i u kojoj je dogovoreno da v. d. do izbora novog

vodstva na unutarstranačkim izborima bude naš dugogodišnji član Ivica Horvat. Ne postoji niti jedan razlog da se Karlovac ne pripremi dobro za lokalne izbore i da stranka u svoj rad ne uključi sve koji su tomu posvećeni. Što se tiče Zagrebačke županije, umjesto Dražena Barišića v. d. predsjednika Županijske organizacije bit će Željko Turk, koji ima potporu same organizacije.

COVID-19

Što se situacije s epidemijom tiče, nekoliko je aktualnih vijesti o našim oboljelim članovima. Predsjednik Sabora Gordan Jandroković je dobro, Josip Đakić je imao teže posljedice, ali je puno bolje i očekujemo da će nam se uskoro pridružiti, a za Marijana Kustića imamo informaciju da je dobro i da je kod kuće bez ikakvih simptoma. Dosta je ljudi i u izolaciji. Stoga je još jednom upućen poziv svima da se ponašaju odgovorno i poštuju sve mjere koje propisuje Stožer.

Davor Božinović upoznao je nazočne sa širom epidemiološkom situacijom, s razgovorima s ugostiteljima, vlasnicima klubova i ostalim segmentima gospodarstva koji su naročito pogođeni posljedicama pandemije. Evidentan je porast zaraženih koji upućuje na potrebu što odgovornijeg ponašanja te slanja odgovornih poruka, u prvome redu odgovornim ponašanjem. Svi događaji koji se organiziraju moraju biti potpuno u skladu s epidemiološkim preporukama. Posebno je važno sačuvati kapacitete zdravstvenih ustanova, pri čemu je najrelevantniji podatak onaj o broju onih osoba koje su upućene na bolničko liječenje.

Svi koji su pometeni na izborima, a potpisnici ove inicijative su i SDP i Domovinski pokret i Most, htjeli bi preko rada tog povjerenstva, jer im uobičajeni i redoviti parlamentarni rad baš i ne ide, pripremati svoje ljude i agende za lokalne izbore.

Očuvati vrijednosti modernog i solidarnog društva

Na nedavno održanoj 96. sjednici Predsjedništva i 70. sjednici Nacionalnog vijeća (19. listopada 2020.) raspravljena je aktualna politička situacija i donesene su najvažnije odluke o nastavku provedbe unutarstranačkih izbora.

Zdeslav Milas

Uvodno se raspravljalo o aktualnoj političkoj situaciji. Uza sve aktivnosti koje imamo vezano uz COVID-19 i ekonomsku situaciju, borbu za očuvanje zdravstvenog sustava, socijalne probleme, borbu za očuvanje radnih mjesta, održavanje kreditnog rejtinga, ublažavanje pitanja ovrha, rješavanja pitanja veledrogerija, donošenje plana gospodarskog oporavka i završetak prve sjednice Hrvatskog sabora imali smo i situaciju s pokušajem ubojstva trojice hrvatskih policajaca tijekom napada na zgradu hrvatske Vlade.

Prijeđena granica

Zašto je ovdje prijeđena granica? U trideset godina hrvatske demokracije tako nešto još se nikada nije dogodilo. Izloženost napadima i kritikama, pa i uvredama stalno je prisutna, nakon ponovne pobjede na parlamentarnim izborima ti su napadi intenzivirani, ali napada automatskim oružjem dosada još nije bilo. To su nove okolnosti i nova razina s kojom se moramo suočiti. Odgovor institucija u prvome redu treba ići prema istraživanju čitavog ovog slučaja te svih okolnosti i razloga koji su do njega doveli. Potom se kao društvo i institucije moramo ozbiljnije pozabaviti opasnim fenomenom govora mržnje i radikalizacije hrvatskog društva.

Treći pravac politike mora se snažnije odrediti prema strankama koje promoviraju i potenciraju netrpeljivost i koje prednjače u negiranju institucija demokratskog društva. Radi se o političkom prostoru borbe za očuvanje temeljnih vrijednosti demokracije, slobode i tolerancije, u koji većina drugih političkih stranaka ne ulazi ili ulazi vrlo sramežljivo. To je prostor u kojem će se HDZ profilirati i svojom politikom jednom za svagda odbaciti sve anateme kojima se njegova politika sotonizira već desetljećima. U borbi protiv HDZ-a uvijek su se koristile etikete netolerantne, zatvorene

i rigidne stranke, stranke s kojom se ne može surađivati. A mi smo svoje glavne konkurente pobijedili s 25 poena razlike baš zato što nismo takvi kakvima nas žele prikazati.

U trenutku kad misle da postižu najveće uspjehe, ekstremi gube bitku

Nažalost, neke su politike svojim načinom djelovanja ušle u prostor isključivosti. Jedan od temeljnih problema je neprihvatanje pripadnika nacionalnih manjina u vladi i u parlamentarnoj većini od jednoga dijela ljudi, a pogotovo kada je riječ o političkim predstavnicima srpske manjine u Hrvatskoj. SDP je time nezadovoljan jer smatraju da manjine mogu biti samo njihov partner iako nije jasno zašto bi to bilo tako.

Kod Domovinskog pokreta također postoji jasan rezon obrušavanja na ovu suradnju – oni su nakon izbora zaključili da su im pripadnici nacionalnih manjina oduzeli ucjenjivački potencijal i koštali ih zamišljene pozicije partnera u hrvatskoj vladi, za koju su smatrali da će im osigurati ne samo položaj ključnoga partnera nego i otvoriti vrata za preuzimanje HDZ-a.

Nije slučajno ni vrijeme kad se projekt Škoro pojavio ni ciljevi toga projekta: da nakon umanjivanja HDZ-ovih rezultata na europskim izborima Kolinda Grabar-Kitarović izgubi, da Milanović pobijedi, da taj poraz rezultira promjenama u HDZ-u i da se onda – u nekakvu partnerstvu Škore i nekakva drugačiji HDZ-a – nakon parlamentarnih izbora (bez HDZ-a koji zagovara suvremene teme hrvatske budućnosti i moderno tolerantno društvo) krene graditi drukčija Hrvatska. Na tom tragu Škoro je u svom predizbornoj spotu koristio snimke predsjednika Tuđmana napadno se s njime uspoređujući, pred predsjedničke izbore pozivao je naše članstvo da ne glasa za HDZ-u nego za njega, trudio se dobiti potporu dijela

naših dužnosnika, a nisu slučajne ni njegove poruke uoči srpanjskih izbora – „može HDZ, ali bez Plenkovića!“ Kako bi Hrvatska danas izgledala i s kojim bi se stupnjem zajedništva suočila sa svim aktualnim izazovima da je HDZ popustio pritiscima i počeo voditi rubnu politiku Domovinskog pokreta, nije teško zamisliti.

Nerealizirani scenarij

Taj scenarij se nije dogodio. Nakon što su Škoro, Most i njima pridruženi nestranački akteri na političkoj sceni bili usklađeni u oba kruga predsjedničkih izbora, a dio je naših ljudi i tada radio i glasao za Škoru, došli su parlamentarni izbori. Nakon njih je postalo jasno da velika većina ljudi ne želi taj scenarij i da podržava HDZ koji je zadržao svoju stabilnost i čvrstoću u provedbi svoje politike. No upravo zbog toga razina radikalne retorike i isključivih napada ne samo na HDZ nego i na sve državne institucije je povećana, nažalost ne bez posljedica na atmosferu u čitavom društvu.

Ovakav HDZ jasno šalje signale da se dosadašnji scenariji njegova potkopavanja neće ponoviti na lokalnim izborima. I to sada pojedine političke aktere muči. Zato su otpori ovakvoj politici i ovakvu HDZ-u veliki. Zato govor mržnje eksponencijalno raste u redovima onih koji su dovedeni u situaciju da ne mogu realizirati ono što im se još jučer činilo nadohvat ruke. Tad su poručivali da im smeta samo Plenković. Danas su im smetnja čitavo vodstvo i članstvo HDZ-a i politika koju oni predstavljaju.

Unutarstranački izbori

Na sjednici su donesene neke određujuće odluke o nastavku unutarstranačkih izbora. Jedna od najvažnijih za cjelokupno članstvo je ona pogledu prava da se bira i bude biran.

Ključan datum za ostvarivanje ovog prava je 19. 10., dan održavanja ove sjednice, do ponoći. To znači da će u nastavku izbora sudjelovati svi oni koji su se u međuvremenu učlanili u stranku (od početka godine u stranku se učlanilo šest tisuća ljudi, a od pobjede na izborima više od tri tisuće).

Središnje izborno povjerenstvo u međuvremenu je donijelo i sve ostale odluke o redosljedu izbornih radnji, a izborna povjerenstva uputila su javne pozive za candidature. Do 6. 11. područna i lokalna izborna povjerenstva zaprimat će candidature za čelnike svih stranačkih tijela. Nakon objavljivanja svih pravovaljanih kandidatura započinje petnaestodnevni rok za izbornu promidžbu.

Dana 22. studenoga biti će prvi krug izbora na kojem će se neposredno birati predsjednici i potpredsjednici svih teritorijalnih organizacija, članovi općinskih i gradskih odbora (glasovanjem već izabranih izaslanika) te izaslanici za županijske skupštine.

Drugi krug izbora biti će 6. prosinca, a na njemu a ćemo birati i županijske odbore te izaslanike za opći sabor. Sve će se to organizirati sukladno epidemiološkoj situaciji i uputama Stožera civilne zaštite. Napravljen je epidemiološki priručnik koji će biti distribuiran na sva biračka mjesta.

Nakon provedbe ove faze izbora pristupit će se i organizaciji izbornog sabora stranke. Imamo dovoljno vremena da sve odradimo na vrijeme, bez skraćivanja ikakvih rokova. A izabrati trebamo one koji najbolje zastupaju politiku stranke u ovoj važnoj bitci za očuvanje naših temeljnih vrijednosti i gradnju modernog te solidarnog hrvatskog društva.

Izvešće Državnog ureda za reviziju o obavljenoj financijskoj reviziji HDZ-a za 2019. godinu

Uredništvo

Na 97. sjednici predsjedništva i 71. sjednici nacionalnog vijeća HDZ-a (28. listopada 2020.) glavni tajnik stranke izvijestio je o još jednom bezuvjetnom pozitivnom mišljenju državne revizije o poslovanju naše stranke, zahvalivši pri tome sadašnjem zamjeniku Vlatku Vukoviću na odlično odrađenom poslu.

Državni ured za reviziju obavio je financijsku reviziju Hrvatske demokratske zajednice za 2019. godinu te je izraženo bezuvjetno mišljenje o financijskim izvještajima i bezuvjet-

no mišljenju o usklađenosti poslovanja, bez preporuka i bez naloga.

Revizijom su obuhvaćena sljedeća područja: djelokrug i unutarnje ustrojstvo, sustav unutarnjih kontrola, planiranje, računovodstveno poslovanje, prihodi, rashodi, imovina, financijski izvještaji te obveze i vlastiti izvori.

Revizija je planirana i obavljena s ciljem da pruži razumno uvjerenje jesu li financijski izvještaji sastavljeni prema računovodstvenim propisima i standardima, a poslovanje uskla-

đeno sa zakonima i drugim propisima. Prema mišljenju Državnog ureda za reviziju, u skladu s prihvaćenim okvirom financijskog izvještavanja, financijski izvještaji u svim značajnim odrednicama objektivno iskazuju rezultate poslovanja te stanje imovine i obveza. Također, revizijom nisu utvrđene nepravilnosti i propusti vezani uz usklađenost poslovanja sa zakonima i drugim propisima. Čestitamo svima koji su svojim savjesnim radom u proteklom razdoblju pridonijeli ovako urednom poslovanju naše stranke.

Aktualno: Utemeljitelji

Sanitarni kordon

Ivica Tafra

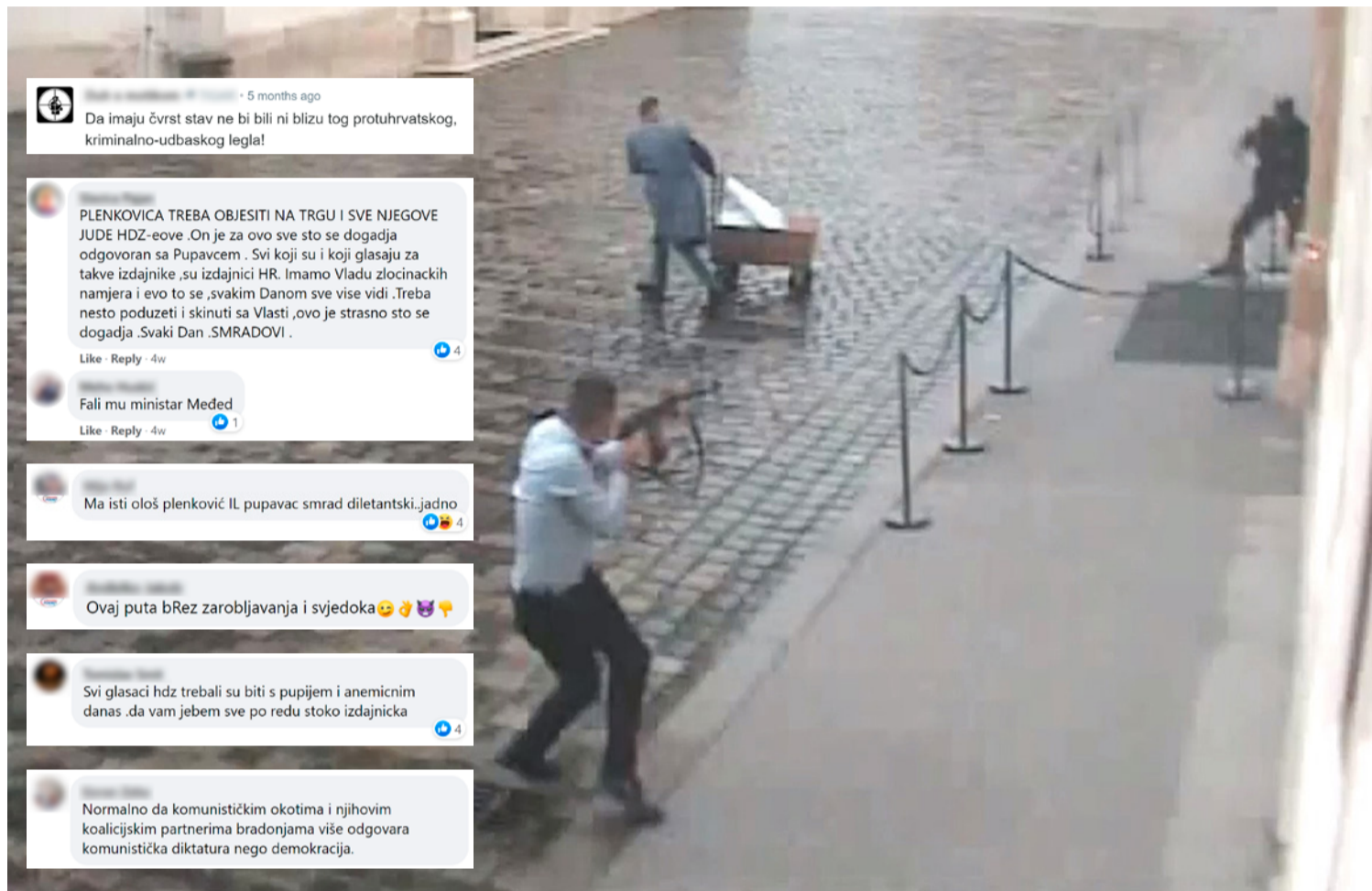
Nedavnim napadom na zgradu Vlade i pokušajem ubojstva trojice hrvatskih policajaca prijedena je crta. Vrijeme je za jasno distanciranje od svih širitelja mržnje koji stvaraju plodno tlo za napade koji se ne mogu opravdati.

Sanitarni kordon izvorno označava zaštitne mjere za obuzdavanje zaraza, odnosno aktivnog ili pasivnog upada patogenih mikroorganizama u tijelo. Primjenjuje se i kao zamjenski izraz za tampon-zonu između dviju suprotstavljenih i često nepomirljivih strana.

U aktualnom političkom smislu to znači da nema suradnje ni koketiranja s onima koji pristaju i sudjeluju u širenju mržnje i netrpeljivosti. Da nema poistovjećivanja s onima čiji nezdrav utjecaj dovodi do toga da mladić iz braniteljske obitelji puca po hrvatskom policajcu koji je isto tako sin branitelja i čiji brat u sastavu granične policije čuva hrvatsku granicu od nezakonitih ulazaka migranata. HDZ niti želi provoditi takve politike niti se želi s njima solidarizirati.

Stranka koja ima odgovornost za hrvatsku državu ne može služiti tomu da na političkom životu održava nekoga s ruba političkog spektra tko s njom, njezinom politikom i njezinim vrijednostima nema apsolutno ništa. Koje su već trideset godina zapisane u našim temeljnim dokumentima. To su vrijednosti koje svaki naš član unosi u stranku i prihvaća ih zastupati u svom političkom djelovanju. Vrijednosti slobode, demokracije, pravne države, poštovanja temeljnih ljudskih prava. To je čovjek sa svojim neotudivim dostojanstvom, pravima i odgovornostima. To su obiteljske vrijednosti, ravnopravnost žena i muškaraca te društvo tolerancije i solidarnosti.

Zastupanje domoljublja, demokracije i univerzalnih humanističkih vrijednosti počiva na

tim osnovama. Jedno bez drugoga ne ide. Stoga je zadaća HDZ-a da prema onima koji žive od širenja mržnje nastupa čvrsto i govori jasno.

O katastrofalnoj nezrelosti pojedinih političkih stranaka i njihovom (ne)shvaćanju uloge stranaka u demokraciji i tijela vlasti u upravljanju državom puno toga govore i posljednji događaji i njihova reakcija na njih. Rafalima iz automatskog oružja prethodila je, po svemu sudeći, brutalna indoktrinacija napadača, kontinuiran i snažan utjecaj na nekoga tko je rođen nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, ali i štetna kontaminacija čitavog političkog prostora govorom mržnje koji

se sve više pretvara u uobičajenu praksu a ne tek iznimku u političkom djelovanju.

Mnogi od političara koji prednjače u uvođenju te štetne prakse u politički život pokazuju da se ni nakon svega ne odriču takve retorike i djelovanja. Njihovi višecjevni bacači mržnje nisu usmjereni prema nekoj imaginarnoj instituciji, usmjereni su prema HDZ-u, HDZ-ovoj ovoj vladi i Banskim dvorima. To je nešto što moramo osvijestiti.

Iz dosad viđenog nesumnjivo proizlazi da će se dio političke i parapoličke oporbe nastaviti služiti radikalizacijom javnog prostora kao

sredstvom za ostvarivanje svojih, ne odveć transparentnih, političkih ciljeva. To onda nažalost znači da se ni nove nezdrave posljedice takva djelovanja ne mogu isključiti. Mi naravno ne negiramo pravo i dužnost opozicije da legitimnim sredstvima pokuša ostvariti svoje političke ciljeve, ali naspram mržnje i bjesnila uspostaviti ćemo sanitarni kordon. Poput onoga u Francuskoj. Tamo se, nakon nedavnog brutalnog ubojstva u okolici Pariza, cijelo društvo solidariziralo, a građani demonstriraju za slobodu i borbu protiv ekstremizma.

Sjećanje na dane obrane i hrabrost prvih branitelja

Uredništvo

Paljenjem svijeće na središnjem križu na gradskom groblju Kvanj prvi hrvatski dragovoljci Domovinskog rata s područja nekadašnje Općine Šibenik obilježili su 30. obljetnicu podjele oružja prvim šibenskim braniteljima dragovoljcima u listopadu 1990. godine.

U ime Odbora za obilježavanje jubileja prvih dragovoljaca Domovinskog rata bivše Općine Šibenik svijeću je zapalio Ivica Bratić, predsjednik Zajednice utemeljitelja „dr. Franjo Tuđman“ Šibensko-kninske županije, a tradicionalnog okupljanja prvih dragovoljaca nije bilo radi pandemije. Iz istog razloga izostalo je i okupljanje prvih dragovoljaca u selu Mravnice, u kojem je izvedena akcija podjele prikupljenog oružja te su tim činom stvorene i prve legitimne

postrojbe šibenskog područja koje su stupile u obranu slobode i suvereniteta Hrvatske.

U Mravnicama kod Perkovića 16. i 17. listopada 1990. godine prvim je dragovoljcima iz nekadašnje Općine Šibenik u tajnosti podijeljeno 546 pušaka, a organizirano su se okupili 21. siječnja 1991. u hotelu "Marina Lučica" u Primoštenu i u pirovačkom hotelu "Miran".

U znak sjećanja na taj događaj 2015. godine je u Mravnicama postavljena spomen-ploča koju su otkrili Tonči Matic i Ivan Šprljan, dvojica najstarijih šibenskih dragovoljaca Domovinskog rata, te u ime mještana koji su sudjelovali u akciji podjele oružja prvim braniteljima Davor Kundić, predstavnik Mravnica, Slivnog i Perkovića.

Prvi šibenski dragovoljci Domovinskog rata uzeli su oružje u ruke i stali na branik Hrvatske 16. listopada 1990. godine u dramatičnim i neizvjesnim danima kad je jedini ulog u odlučivanju o sudbini Hrvatske bio goli život. Oružje je u ruke tada uzelo je oko 540 dragovoljaca iz bivše Općine Šibenik. To nije bilo naravno nimalo bezopasno. Naoružavanje dragovoljaca u tim je sudbonosnim danima organizirala Vlada Republike Hrvatske, a prihvat oružja u bivšoj Općini Šibenik organizirali su šibenski dužnosnici izabrani na prvim demokratskim izborima 1990. godine.

Uspješnosti akcije pridonijeli su i žitelji Mravnica, Perkovića i Slivnog, koji su sudjelovali u iskrcavanju i zbrinjavanju oružja, a organizi-

rali su i straže koje su ga čuvale. U listopadu 1990. godine i siječnju 1991. godine na području bivše Općine Šibenik bilo je naoružano oko 800 dragovoljaca koji su bili jezgra iz koje je stvoren Zbor narodne garde, odnosno 113. šibenska brigada HV-a, kao i temelj uspješne obrane Šibenika u rujnu 1991. godine, koja je imala presudan utjecaj na obranu Hrvatske od srpskog agresora.

Izbori u Zajednici utemeljitelja

Drage članice i članovi Zajednice utemeljitelja!

U dvadesetoj godini postojanja naše zajednice prvi put se suočavamo s izvanrednom situacijom s kakvom se nikada prije nismo susreli, a susrećemo se s mnogima. Ovoga puta to nije nikakva izvanredna politička situacija, nije riječ ni o kakvoj ugrozi hrvatske države niti djelovanja HDZ-a. Riječ je o izazovu za naše živote i zdravlje zbog globalne pandemije bolesti covid-19.

Zbog navedene situacije uskraćeni smo za jedan bitan element političkoga djelovanja. Upravo onaj koji je nama utemeljiteljima, o čemu svjedočimo iz osobnog iskustva ali i u razgovorima s mnogima od vas, najvažniji. Riječ je o mogućnosti naših susreta, zajedničkih druženja,

sudjelovanja na našim okupljanjima i otvorenog manifestiranja naše privrženosti – ne samo politici stranke i interesima Hrvatske nego i zajedništvu koje je, s obzirom na trideset godina našeg zajedničkog rada u stranci, među članovima Zajednice utemeljitelja izraženiji nego u bilo kojem drugom segmentu i sastavnici HDZ-a.

Okolnosti nam nalažu da provedemo izbore tijekom kojih se mnogi od nas neće međusobno vidjeti, neće se moći okupiti i kao iskusni HDZ-ovci razmijeniti mišljenja u atmosferi na koju smo navikli i čiji smo dio bili svih ovih godina. Uvjereni da se taj scenarij nikada više neće ponoviti, molimo vas za razumijevanje i potrebno strpljenje dok zajedno radimo na tome da se vratimo u uobičajene okvire djelovanja na koje smo navikli.

Važno nam je da, unatoč svim ograničenjima sadašnjeg trenutka, ostanemo aktivno zainteresirani za procese unutar naše stranke. Stoga vas pozivamo da se u što većem broju, vodeći računa zdravlju i svim propisanim epidemiološkim mjerama, uključite u unutarstranačke izbore. Mi ćemo vam pravodobnim informiranjem i dijeljenjem svih relevantnih informacija nastojati ovu situaciju što više olakšati.

Ovom prilikom objavljujemo odluku o načinu i rokovima nastavka održavanja izbora u našoj Zajednici, za koju smatramo da sadrži vama relevantne informacije. Izbori za članove županijskih i nadzornih odbora te izaslanike za 8. sabor Zajednice utemeljitelja održat će se u nedjelju 6. prosinca 2020. na odabranim biračkim mjestima.

Svi kandidacijski postupci otvoreni još u kolovozu i dalje vrijede i produžuju se do 23. studenoga. Svi obrasci i nautci o kandidiranju kao i popis biračkih mjesta objavljeni su na našoj mrežnoj stranici <http://utemeljitelji.hdz.hr>

I sve ostale dokumente objavit ćemo na našoj mrežnoj stranici i učiniti ih dostupnima, preko naših županijskih predsjednika, svim našim članovima.

Predsjednik
Nacionalnog odbora
Zajednice utemeljitelja

Zdeslav Milas

Na temelju odredbe članka 21., stavka 4. i 5. Pravilnika Zajednice utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman”, Predsjedništvo Zajednice utemeljitelja, na sjednici održanoj 28. listopada 2020., donijelo je

Na temelju članka 21., stavka 4. i 5. Pravilnika Zajednice utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman” i Odluke o načinu i rokovima nastavka održavanja redovnih izbora u Zajednici utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman” pozivamo vas na

Odluku

o načinu i rokovima nastavka održavanja redovnih izbora u Zajednici utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman”

I. Zbog situacije uzrokovane epidemijom COVID-19, a u svrhu zaštite sudionika izbornog postupka, članova utemeljitelja (birača) i članova izbornih tijela, te sprečavanja širenja zaraze prilikom održavanja izbora, nastavak izbora provest će se na način i u rokovima utvrđenim ovom Odlukom.

II. Izborne skupštine županijskih zajednica Provođenje redovnih izbora u Zajednici utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman” (u daljnjem tekstu: Zajednica) nastavit će se s danom 28. listopada 2020. godine.

III. Pravo sudjelovanja na izborima imaju svi utemeljitelji HDZ-a upisani u Središnji registar utemeljitelja Zajednice najkasnije do 27. listopada 2020. godine u 24:00 sati.

Obrasci kandidatura i obrasci potpisa potpore kandidaturama za izbor članova županijskih odnosno nadzornih odbora te izaslanika na Sabor Zajednice utvrđeni prije donošenja Odluke o privremenoj odgodi održavanja županijskih izbornih skupštini u Zajednici od 24. kolovoza 2020. godine su važeći.

Prikupljeni potpisi potpore kandidaturama na propisanim obrascima su važeći.

Kandidacijski postupak produžuje se zaključno s 23. studenoga 2020. u 12,00 sati.

IV. Dana 6. prosinca 2020. godine, na biračkim mjestima koji će utvrditi glavni tajnik Zajednice, u vremenu od 10,00 do 14,00 odnosno do 16,00 sati, održat će se:

1. izbori za županijske odbore Zajednice
2. izbori za nadzorne odbore županijskih zajednica
3. izbori za izaslanike na Sabor Zajednice

Kandidate za tijela i dužnosti biraju svi članovi odgovarajuće županijske zajednice.

Predsjedništvo će zasebnom Odlukom utvrditi broj članova županijskih odbora i izaslanika na Saboru po županijskim zajednicama koji se biraju.

V. Glavni tajnik odredit će broj biračkih mjesta te imenovati sastav biračkih odbora i izbornih povjerenstva na razini županijskih zajednica najkasnije do 24. studenoga 2020. u 12,00 sati.

Članovi biračkih odbora i izbornih povjerenstva su članovi Hrvatske demokratske zajednice, a predsjednik Izbornog povjerenstva u pravilu je član Zajednice.

VI. U slučaju ponavljanja izbora na određenom biračkom mjestu, ponovljeni izbori održat će se dana 13. prosinca 2020. sukladno odluci izbornog povjerenstva dotične županijske zajednice odnosno u slučaju žalbe na odluku izbornog povjerenstva, Povjerenstvu za prigovore sukladno članku 17. Propisnika o postupku provedbe unutarstranačkih izbora u Zajednici.

VII. Po završetku unutarstranačkih izbora u županijskim zajednicama, sukladno epidemiološkoj situaciji, održat će se VIII. Sabor Zajednice.

VIII. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Ur. br: 12/9-20/800
Zagreb, 28. listopada 2020.

Predsjednik
Zajednice utemeljitelja HDZ-a
„dr. Franjo Tuđman”

Mario Kapulica

Odluku

o izborima za tijela i dužnosnike županijskih organizacije te izaslanike za Sabor Zajednice utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman”

Poštovani,

pozivamo vas da u nedjelju 6. prosinca 2020. godine izidemo na još jedne izbore u Zajednici utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman”. Na izborima biramo nove sazive županijskih odbora, nadzornih odbora županijskih organizacija te izaslanike za Sabor Zajednice. Mandat izabranih traje dvije godine. Pravo glasovanja imaju svi članovi Zajednice učlanjeni do 27. listopada 2020. godine uz predodređeno članske iskaznice Zajednice utemeljitelja ili osobne iskaznice. Svi članovi bit će na biračkom popisu na biračkim mjestima koja će biti određena u dogovoru s nadležnim stranačkim tijelima i sukladno odluci našeg predsjedništva.

Izbori su najvažniji trenutak u životu svake organizacije. To je prilika da ocijenimo dosadašnji rad i prepoznamo ljude koji svojim angažmanom jamče uspješan nastavak našega djelovanja kako bi i u sadašnjim okolnostima zadržali relevantnost onoga dijela članstva HDZ-a koji je devedesetih godina stvarao našu stranku i aktivno sudjelovao u izgradnji Hrvatske.

Obavijest o svim postupcima, mjestima održavanja i vremenu izbora dostavit će vam se na vašu adresu do 1. prosinca 2020. Mogućnosti i procedure za podnošenje kandidatura nalaze se na mrežnim stranicama Zajednice: <https://utemeljitelji.hdz.hr/>. Molimo vas da ih proučite i na vrijeme se uključite u taj dio izbornog procesa.

Pozivamo vas da izađete na izbore i glasujete vodeći računa o svom, ali i o zdravlju i životima svih ostalih članova. Na taj način sudjelujemo u provedbi sadašnje politike HDZ-a i nastavku puta koji smo započeli 1989. i 1990. vođeni jasnom vizijom, odlučnošću, predanošću i domoljubljem te sigurnom rukom prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana.

Svim kandidatima želimo poštenu i fer utakmicu, nadmetanje tijekom kojega ćemo izabrati vodstva koja će nastaviti djelovati na korist naše stranke, hrvatskog naroda i jedine nam i vječne Hrvatske!

Ur. br: 12/9-0/808
Zagreb, 29. listopada 2020.

Dostaviti:

- Članovima Zajednice utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman”

Glavni tajnik
Zajednice utemeljitelja HDZ-a
„dr. Franjo Tuđman”

Gordan Hanžek, v.r.

Intervju:

O unutarstranačkim izborima, aktualnom trenutku naše stranke, ali i općoj situaciji u društvu razgovarali smo s glavnim tajnikom HDZ.

Kruno Katičić

Foto: Sanjin Strukic/PIXSELL

HDZ je snažna stranka i dobro stoji u najvećem broju županija. Ali, da bi tako nastavili, moramo i dalje mnogo raditi.

Intervjuirao: Ivica Miškulin

Gospodine Katičiću, izabrani ste za glavnoga tajnika stranke, na parlamentarnim izborima izabrani ste i za zastupnika u novom sazivu Hrvatskoga sabora. Kako kao prvi operativac stranke i saborski zastupnik ocjenjujete politička zbivanja u posljednja tri mjeseca?

I dalje smo fokusirani na sva bitna pitanja za čije su nam rješavanje hrvatski birači dali povjerenje. S druge strane, naši su se politički oponenti nastavili ponašati kao da izborna kampanja nije gotova, kao da birači nisu rekli čiju politiku podupiru i kao da ne postoje bitna pitanja očuvanja gospodarstva, zadržavanja dosegnute razine standarda, očuvanje radnih mjesta, socijalne sigurnosti, zdravlja ljudi, stabilnosti političkog, ekonomskog i financijskog sustava. Kao da žive u nekom paralelnom svemiru u kojemu ima vremena i prostora za šaljive performanse i doskočice. Nažalost ni predsjednik države ni njegova bivša stranka niti ijedan širi dio parlamentarne oporbe nimalo ne doprinose rješavanju tih pitanja. Čini se da svojom glavnom zadaćom smatraju djelovanje na sprečavanju njihova rješavanja, odnosno onemogućavanje djelovanja onih koji su posvećeni tim pitanjima.

Kako to mislite?

Ako predsjednik države kao jedan od svojih najvažnijih političkih ciljeva ima osporavanje rada Stožera civilne zaštite u jeku borbe protiv koronakrize, onda je sve jasno i bez nastavka te politike podrivanjem rada neovisnih institucija. Ako je glavni cilj djelovanja SDP-a okupljati ljude na strahovima od izmišljene fašizacije društva, a onih s krajnjeg desnog spektra u protivljenju svakom pokušaju smanjivanja netrpeljivosti u hrvatskome društvu, postavlja se pitanje u što bi te dvije grupacije pretvorile Hrvatsku da imaju priliku?

Kako komentirate nedavni pokušaj ubojstva trojice hrvatskih policajaca i oružani napad na hrvatsku vladu?

Sigurni smo da će policija kriminalističkom obradom, DORH, ali i SOA ispitati sve okolnosti i razloge koji su doveli do toga napada i da će tada i nama i čitavoj javnosti biti sve jasnije.

Kontekst ovoga napada je politika koja već godinama bjesomučno napada sve što predstavlja državu i sve što podsjeća na njene institucije.

Bilo bi dobro da su u to sigurni i naši građani. No njima se već godinama šalju poruke da institucijama ne treba vjerovati. Na stranu što ni država ni njezine institucije nisu savršene i što prostora i za kritiku i za poboljšanja ima dovoljno, više je nego zabrinjavajuće kad se s najviših stranačkih foruma i u istupima najviših stranačkih dužnosnika brojnih parlamentarnih stranaka već godinama šalju javne poruke da su sve hrvatske institucije i svi ljudi koji u njima rade – bez iznimke, uključujući i one neovisne – politički instrumentalizirane, korumpirane i u funkciji kriminala. Takvi ni u ovim okolnostima, koje ne trpe paušalnosti i zazivaju ozbiljan pristup, ne samo da ne žele nego i ne mogu postupati drugačije nego dosad.

Sve što se događa – događa se u određenom kontekstu?

Da. A kontekst ovoga napada je politika koja već godinama bjesomučno napada sve što predstavlja državu, sve njezine institucije i sve što podsjeća na te institucije. Kad godinama govorite da je u samoj srži države korupcija, da državu zapravo čine korupcijske afere, da su sve javne institucije, sva javna poduzeća i čitav javni sektor u funkciji kriminala, sigurno ne stvarate normalnu atmosferu u društvu. Nakon posljednjih događaja pravo je vrijeme da se tim akterima postavi pitanje što žele postići svojim uopćavanjem da je sve loše, da je sve kriminal i da su svi lopovi. Naravno osim njih samih.

Kontekst je okvir za mržnju koji nije stvoren bez djelovanja nekih političkih aktera?

Nevjerojatna se količina mržnje, netrpeljivosti i nesnošljivost intravenozno unosi u javni prostor preko političkih aktera, čak i nakon ovoga događaja koji bi svima morao biti signal da s time treba stati.

Ako netko nakon vlastitih izjava (ne u anonimnim komentarima na društvenim mrežama) u kojima optužuje svoje uspješnije političke neistomišljenika za protukršćanske i protuhrvatske namjere, za uništavanje temelja hrvatske države, za izdaju i prodaju, za kolaboracionizam s neprijateljima hrvatskoga naroda i lažnu parlamentarnu demokraciju, oslanjajući se pritom na one koji na svojim naslovnica i samoga Papu proglašavaju antikristom, ne vidi razlog za korigiranje pojedinih politika i stajališta, nego radi upravo suprotno – podiže razinu isključivosti i huškanja, onda to više nije ni slučajno ni rezultat nesnalaženja.

Ta mržnja i netrpeljivost pokušavaju razoriti naše društvo, podijeliti ga, stvoriti podjele gdje god se to može. Sve smo to već gledali. Baš kao i strastvene napade na one koji ne prihvaćaju tu retoriku nego idu ka smanjivanju napetosti i jačanja tolerancije.

Zašto se to događa?

Razloga je vjerojatno više, ovisno o svakome od aktera takve politike, ali krajnji ishod je više nego jasan – destabilizacija i izazivanje općeg nepovjerenja kako bi se stvorila situacija da se i nekim izvanrednim (pritom mislimo na prijevremene izbore) okolnostima promijene, a ako treba i uklone sadašnji nositelji državne vlasti i njihova politika. To je dakle politika koja urbi et orbi poručuje da će nastaviti radikalizirati hrvatsko društvo pod svaku cijenu i da je takve i slične nemile događaje ukalkulirala u svoje političko djelovanje. Jer što su insinucije

Ljevica se radikalizmom koristi pragmatično, kako bi homogenizirala svoje biračko tijelo.

I stranka i hrvatsko društvo nalaze se na prekretnici: hoćemo li ići naprijed, razvijati se i približavati idealima demokratskoga društva, tolerancije, uključivosti i općeg napretka ili ćemo podleći sve radikalnijoj retorici koja zagovara podjele, izaziva netrpeljivost i neminovno ubija sposobnost društva da se normalno razvija.

da je hrvatska vlada jedva dočekala ovaj teroristički napad da bi ograničila javna okupljanja na Markovu trgu nego ugrađivanje takvih događaja u njihov politički narativ?

U svom uvodniku smo napisali da HDZ u takvoj situaciji mora govoriti čvrsto i jasno. Možete li jasno reći koja je tu uloga radikalno lijevog, a koja desnog političkog spektra?

Ljevicu je u fazi potrage za davno izgubljenim identitetom i ona se postavlja pragmatično prema govoru mržnje i radikalizmu. Sama se njome koristi kako bi homogenizirala svoje biračko tijelo i to ne samo na temama još neprežaljenog komunizma, a istodobno radikalizmom proglašava čak i samo propitkivanje komunističkih zločina. S desnicom je druga stvar. Ona desnica koja se našla izvan ozbiljnih političkih stranaka sklona je u svemu vidjeti prodaju i izdaju nacionalnih interesa.

HDZ problemu govora mržnje i stvaranju netrpeljivosti u hrvatskome društvu ne pristupa selektivno. Mi to jednostavno ne prihvaćamo kao model ponašanja, neovisno o političkom predznaku. I zato smo na udaru i jednih i drugih.

Gdje je tu Domovinski pokret?

Riječ je o stranci koja se naziva pokretom i koja smatra da joj ime „domovinski“ daje pravo da se na tu domovinu obrušava najgorim mogućim riječima, pa u Saboru ističe da ta domovina nije ni demokratska, ni pravna, ni sigurna. A ako nije takva, onda je valjda bolje da je nema. Zamislite da je netko u ime kluba SDSS-a za govornicom Hrvatskoga sabora izjavio da Hrvatska nije ni slobodna, ni pravna, ni demokratska država?! Kakve bi bile njihove reakcije? Ali to za što bi drugima skidali glave, rade upravo oni. Oni su autori takvih izjava, ne u slobodnom govoru nego u stajalištu koje iznose u ime svoga kluba zastupnika! A sad zamislite kako bi se ponašali da je neki Musliman ili Srbin pucao na Vladu? Ili bolje – nemojte.

Nedvojbeno je da se nalazite se u jedinstvenoj ulozi. Kao glavni tajnik stranke operativno upravljate njezinim svakodnevnim

aktivnostima, a sudjelujete i u svakodnevnoj koordinaciji s vladom. Kako sve navedeno spojiti te funkcionalno i učinkovito djelovati?

Bilo bi teško da HDZ nije stranka ozbiljnih iiskusnih ljudi s jasnim i preciznim mehanizmima ugrađenima u samu srž njezina djelovanja.

Mi smo politička snaga koje je navikla na odgovornost i koja, kao niti jedna druga politička organizacija, dobro poznaje i shvaća prioritete hrvatskih građana i hrvatskoga društva. I potpuno smo im posvećeni.

Zbog toga je HDZ jaka i stabilna stranka, naša parlamentarna većina je čvrsta i homogena, a politika otvorena i jasna – ne samo našim članovima nego i većini hrvatskih ljudi. Znamo za što se zalažemo i svjesni smo da i danas, kao i prije trideset godina, vodimo ključne bitke za hrvatsku budućnost.

Pred Vama se, kao i pred cjelokupnom strankom nalaze dva velika izazovna izborna procesa. Prvi je, naravno, završetak unutarstranačkih izbora. Drugi su lokalni izbori. Koji je važniji?

Oba su podjednako važna. U prošlom ste broju izvješćivali sa sjednica središnjih tijela stranke pod naslovom „Vrijeme transformacije“. To je ključna značajka današnjeg političkog trenutka! I stranka i hrvatsko društvo nalaze se na prekretnici: hoćemo li ići naprijed, razvijati se i približavati idealima demokratskoga društva, tolerancije, uključivosti i općeg napretka ili ćemo podleći sve radikalnijoj retorici koja zagovara podjele, izaziva netrpeljivost i neminovno ubija sposobnost društva da se normalno razvija.

Važno nam je da ljudi koji su tu našu politiku najspremniji zastupati preuzmu odgovornost na svim razinama stranačkoga djelovanja. Kao oni koji žele osloboditi hrvatsko društvo od svih ekstremnih pritisaka sigurno nećemo dopustiti da bilo tko u našu stranku unosi takvu politiku i takve modele ponašanja.

Što to znači?

To znači da ćemo pažljivo pratiti svako postupanje koje bi unutar naše stranke izlazilo iz okvira politički prihvatljivoga. I tijekom same kampanje i u vremenu poslije.

Oni koji pokazuju da nisu svjesni koji su politički prioriteti naše stranke i da su ovi unutarstranački izbori prilika za jačanje naše zajedničke spremnosti da te ciljeve ostvarimo, sigurno neće dobiti priliku da nametnu tu svoju agendu.

Unutarstranački izbori prilika su za jačanje naše zajedničke spremnosti da ostvarimo svoje političke ciljeve. Oni koji toga nisu svjesni sigurno neće dobiti priliku da nametnu svoju agendu.

Nedavno ste zajedno s predsjednikom stranke obišli sve županijske organizacije HDZ-a. Kakvo stanje ste zatekli?

S radom pojedinih županijskih organizacija, koje su kraljevnica našeg stranačkog sustava, dobro sam upoznat. Imamo nekoliko organizacija koje vape za promjenama i u kojima bismo, da nije bilo ove odluke o generalnom nastavku unutarstranačkih izbora, sasvim sigurno išli na posebne izbore. Ovako to nije potrebno i to je jedan od razloga koji je govorio u prilog odluci da se nastave unutarstranački izbori. HDZ je snažna stranka i dobro stoji u najvećem broju naših županija.

Ali, da bi se dobro stajalo, ne smije se stajati. Zbog toga očekujemo da će u nekim sredinama, što zbog zasićenosti i preopterećenosti nekih ljudi, doći do izvjesnih promjena. Hoće li one biti samo personalne? Sigurno neće.

Drugim riječima, HDZ-ove organizacije sada treba pripremiti za djelovanje u novom političkom kontekstu i usmjeriti na teme koje se odnose na rješavanje ključnih pitanja zbog kojih ljudi izlaze na izbore, posebice one lokalne. Kako to učiniti?

Kombinacijom spremnosti i potrebnih znanja da se djeluje u tome pravcu na lokalnoj razini te dovoljno političke umješnosti i razumijevanja opće nacionalne politike u okviru koje se sve to događa.

Možete li nam barem u načelnim kategorijama projicirati idealan tip lokalnog kandidata HDZ-a za dužnost načelnika, gradonačelnika ili župana?

Upravo sam vam ih opisao.

Već je na prošlim lokalnim izborima HDZ pokazao da zna i može pobijediti u političkim utakmicama za velike gradove. To će i sada nesumnjivo biti najveći politički izazov pred našom strankom?

Apsolutno. HDZ će voditi vrlo ozbiljnu bitku za Osijek, Rijeku, Split i Zagreb. Smatramo da je naša politika, zahvaljujući svemu što radimo

proteklih godina, u velikim gradovima stekla velik broj novih pobornika, ljudi koji shvaćaju da se bez ozbiljne politike i strukturirane stranke sva predizborna obećanja svode na floskule. Rezultati parlamentarnih izbora uvjerljiv su dokaz toj tezi.

Ali uvijek se stvara dojam da HDZ muči muku s kandidatima? Čini se da ni sada neće biti drugačije?

Slažem se da je pitanje tajminga važno u politici.

Nećete nam odgovoriti na to pitanje?

Upravo sam vam odgovorio. Dvije su stvari bitne i o obje ćemo itekako voditi računa. Sad već imamo dovoljno iskustva koje će nam pomoći da preveniramo sve neželjene situacije. A neželjene su one koje umanjuju naše izgleda za uspjeh i potkopavaju naše izborne ciljeve. Prvo je pitanje samih kandidata za gradonačelnike, naravno i imena koja će biti na listama za gradske skupštine. Drugo je pitanje podvođenosti unutar same stranke jednom kad se te odluke donesu. Ovoga puta potkopavanja i miniranja naše politike neće biti! A ako je bude, ona neće proći bez posljedica.

Važno je, naravno, da gradske i županijske organizacije HDZ-a, pored svojih lokalnih interesa, provode i državnu politiku stranke. Kako na lokalnim razinama osigurati njezinu dosljednu provedbu? Kad je prije pola godine glasilo Zajednice utemeljitelja HDZ-a „dr. Franjo Tuđman“ zatražilo od županijskih čelnika da se izjasne o poželjnom smjeru politike stranke, to je naišlo na dosta negodovanja, pa i otvorenog protivljenja?

Nekad bilo, sad se spominjalo. Stvari su od tada bitno promijenile.

Nacionalna sigurnost:

Nabava višenamjenskih borbenih zrakoplova (2. dio)

Odabir zrakoplova će odrediti budućnost Hrvatskog ratnog zrakoplovstva (HRZ) u idućih 30 do 50 godina.

Uredništvo

EKSKLUZIVNO: Cijenjeni čitatelji Snage zajedništva, pred sobom imate najcjelovitiji pregled ponuđenih višenamjenskih borbenih aviona dosad objavljen u Hrvatskoj.

NAPOMENA nitko iz uredništva nema bilo kakve veze s Povjerenstvom za izbor zrakoplova. Niti jedna informacija u tekstu nije dobivena iz izvora koji su bilo kako povezani s odabirom zrakoplova. Sve informacije u tekstu temelje se na otvorenim izvorima, pri čemu navodimo većinu važnijih izvora.

U prethodnom broju smo se bavili uglavnom geopolitičkim rezonom nužnosti zadržavanja nadzvučne komponente HRZ-a. U ovom broju predstaviti ćemo taktičko-tehničke (TT) karakteristike triju ponuđenih zrakoplova i dio geopolitičkih implikacija svake od mogućih odluka.

Početak priče

Oslonac HRZ-a tijekom kraja dvadesetoga i početka 21. stoljeća činili su zrakoplovi MiG-21bis, vrhunski zrakoplovi u svoje vrijeme. Iako možda izgleda kao čačkalica s „let lampom“ na kraju, bio je iznimno dobar u ulozi u kojoj se trebao koristiti – kao presretač kratkog doleta. Trebao je poletjeti i što brže se popeti na 10 000 do 15 000 m, navođen sa zemlje presresti i oboriti neprijateljske bombardere raketama zrak-zrak kratkog dometa. U sastavu HRZ-a izvodio je zadaće poput napada na ciljeve na zemlji u brišućem letu, što nije bilo ni u primisli u kod projektiranja.

Važno je sjetiti se 1993. kada HRZ uvodi više od dvadeset MiG-ova 21. Upravo se tada, „nekako pukim slučajem“ dogodilo da srbijanski MiG-ovi 21 i 29, kao i Jastrebovi, Galebovi i Supergalebovi više nisu pružali podršku svojim snagama na zemlji.

To je početna točka od koje krećemo u razmatranje trebaju li nam borbeni zrakoplovi, koji i u kojem broju.

F-16 novi i rabljeni, Gripen i Rafale

Na raspisani natječaj za kupnju 12 (10 jednosjeda i 2 dvosjeda) višenamjenskih zrakoplova javila su se četiri ponuđača. Dva s rabljenim (Izrael s F-16 Barak, ali bez cjelokupne izraelske avionike i vraćen na izvorno stanje iz 1987./1989. a koje bi LockheedMartin modernizirao i Francuska s Dassault Rafaleom F3R) i dva s novim zrakoplovima (Švedska sa Saab JAS-39 C/D Gripen i SAD s Lockheed-Martinovim F-16 Block 70).

Nećemo se baviti rabljenim F-16 jer bi modernizacijom bio doveden na Block 70 standard (TT karakteristike kao i novi), ali bi cijena pritom, uzevši u obzir sve međukorake (skidanje izraelske avionike, prijevoz u SAD, modernizacija, prijevoz natrag) vjerojatno bila previsoka.

Sva tri ponuđena zrakoplova raspolažu suvremenim kokpitom, fuzijom senzora (informacije na zaslonima su spoj informacija iz svih izvora što znatno smanjuje opterećenje pilota) i netcentrični su (lako izmjenjuju podatke s ostalim sudionicima na bojištu).

U tablici 1 možete vidjeti detaljnu usporedbu karakteristika ponuđenih zrakoplova (rabljeni F-16 nismo zasebno obrađivali jer bi nakon modernizacije približno odgovarao karakteristikama novoga), zajedno s projekcijama troškova prema u medijima objavljenim špekulacijama o nabavnim cijenama. U tablici 2. možete vidjeti kako su Gripen, Rafale (i Eurofighter koji ne sudjeluje na našem natječaju) prošli na ispitivanju za novi švicarski borbeni zrakoplov. Uspoređivani su u odnosu na F/A-18C/D na kojem Švicarci trenutno lete, a koji je po karakteristikama sličan F-16 Block 50/52. Uložen je veliki napor u prikupljanje točnih i usporedivih podataka iz vjerodostojnih izvora, ali su određene greške i nekonzistentnosti i dalje moguće. Pa krenimo redom.

Švedska ponuda: JAS-39 C/D Gripen

Gripen je najmanji i najlakši ponuđeni zrakoplov, s najslabijom pogonskom skupinom, najmanjom nosivošću i najmanjim borbenim doletom. Unatoč skromnoj pogonskoj skupini, zahvaljujući naprednoj aerodinamici u bliskoj zračnoj borbi može se nositi s drugim zrakoplovima, barem dok njegov pilot ne počini grešku i izgubi (kinetičku) energiju, koju onda teško nadoknađuje.

Gripenova manja veličina u borbi na većim udaljenostima pomaže smanjiti efektivni radarski odraz, ali ozbiljan je nedostatak skroman radar s mehaničkim skeniranjem koji je inferioran suvremenim AESA radarima (elektroničko upravljanje snopom).

Gripen ima širok raspon ubojnih sredstava, uključujući i MBDA Meteor, vjerojatno ponajbolju raketu zrak-zrak srednjeg i velikog dometa. Problematično je što od cjelokupnoga naoružanja Švedska proizvodi samo protubrodski projektil RBS-15, kakav u svome sastavu ima i Hrvatska ratna mornarica.

Slika 1: Lockheed Martin F-16

Slika 1: Par F-16 ratnog zrakoplovstva SAD-a, nose po dva AMRAAM projektila zrak-zrak srednjeg dometa, AN/APX-95 TACTS vježbovni kontejner, AN/AAQ-33 Sniper ciljnički kontejner, po dva AGM-65 Maverick projektila zrak-zemlja i po dva odbaciva spremnika goriva kapaciteta 1564l (370 galona). (Foto: Nicky Boogaard. Flickr (CC BY-NC-ND 2.0)).

Slika 2: Dassault Rafale s 9,5t goriva i naoružanja. MBDA MICA IC i radarski navođene, šest AASM modularnih preciznih bombi od po 340 kg (sama bomba je 250kg), tri odbaciva spremnika goriva od 2000l i na trupu MBDA Meteor projektili zrak-zrak velikog dometa (Foto: Dassault Aviation).

Slika 3: JAS-39C Gripen s dvije IRIS-T IC navođena projektila kratkog dometa na vrhu krila, dva MBDA Meteor projektila velikog dometa, 8 GBU-39 planirajućih bombi od 130kg i IAI/Elta TASCAN ciljničkim kontejnerom. (Foto: Stefan Kalm (Public Domain))

Kad se govori o problemima, kupovina Gripena C/D za Hrvatsku je problematična zbog nekoliko činjenica:

1. Gripeni su prema švicarskom i indijskom testiranju inferiorni ostalim zrakoplovima 4+ generacije.
2. Gripeni C/D su evolucijska slijepa ulica i neće se više proizvoditi jer su ih zamijenile E/F verzije.
3. S obzirom na minimalne (vremenske) resurse MiG-ova nemamo vremena čekati naprednije

E/F verzije, koje nam, uostalom, i nisu ponuđene. 4. Kupovina borbenih zrakoplova je ozbiljna dugoročna odluka i u ostvarivanju političkih i vojnih partnerstava, a Švedska nije članica NATO-a, nije stalna članica Vijeća sigurnosti UN-a, a prema utjecaju unutar EU-a nije među glavnim članicama. Uz to su mnogi analitičari rezervirani prema vjerodostojnosti Švedske kao obrambenog partnera, dijelom i zbog našeg iskustva iz Domovinskoga rata. 5. Iako nazivno švedski, Gripen je zapravo multinacionalni projekt jer su u njega ugrađene

komponente iz niza država: britanski radar, prikaznici, upravljačke palice, hidraulika, stajni trap itd., njemački top, američki letni kompjutor i motor koji Volvo proizvodi po licenci itd. Takva situacija sa sobom nosi potencijalne logističke probleme i moguće političke rizike. Švedski dnevnik Svenska Dagbladet pokrenuo je min-skandal kada je objavio da je Švedska vlada naručila 14 praznih zmajeva Gripena C/D kako se proizvodna linija ne bi zaustavljala dok ne počne proizvodnja E/F verzija. To možda objašnjava zašto su Hrvat-

skoj (ponovno) ponudili upravo tu verziju koja se prestaje proizvoditi.

F-16, rabljeni Block 30 i novi Block 70/72

F-16 je najprodavaniji zapadni mlazni borbeni zrakoplov i drugi najprodavaniji na svijetu (samo je MiG-21 proizveden u više primjeraka). Od prvoga leta 1974. godine do danas proizvedeno je preko 4800 primjeraka, od kojih većina i danas leti.

Takva popularnost je posve opravdana i F-16 se nebrojeno puta dokazao u rukama pilota diljem svijeta u raznim sukobima, uključujući i onaj na prostoru biše Jugoslavije, gdje su F-16 bili nositelji intervencija NATO-a.

F-16 nastaje na temelju iskustava stečenih za vrijeme Vijetnamskog rata. U taj rat USAF je ušao oslanjajući se na radare i projektele za djelovanje izvan vidnog polja pa je pokretljivost zanemarena. No rakete su se pokazale nepouzdanima i pogađale tek u 10% slučajeva za radarsko i 18% za IC navođenje. Mali, lagani i pokretljivi vijetnamski MiG-17 i MiG-21 nanosili su ozbiljne gubitke američkim lovcima-bombarderima F-4 Phantom II i F-105 Thunderchief. SAD u su u Vijetnamu, od svih uzroka, ukupno izgubile gotovo 10.000 zrakoplova svih vrsta.

To je rezultiralo novim promišljanjem i dolaskom „teen“ lovaca: F-14, F-15, F-16 i F-18. F-16 je, kao i F-18, nastao po zagovoru skupine časnika USAF zvane „Fighter Mafia“.

F-16 je nastao kao „laki“ partner teškog dvomotornog F-15, ali je evoluirao u punokrvi višenamjenski zrakoplov. To je značilo kontinuirana poboljšavanja, ojačavanje podvjesnih mjesta i nadogradnju avionike kako bi mogao ispaljivati projektele zrak-zrak srednjeg dometa, a što je rezultiralo porastom težine praznog zrakoplova za 25%, sa 7.387 kg za F-16A na 9 207 kg za Block 70.

Izraelska ponuda: rabljeni F-16 Block 30

Kad govorimo o rabljenim izraelskim Block-30 zrakoplovima, riječ je o zrakoplovima koje je Izrael 2014. modernizirao na Barak 2020 standard i ta je ponuda nudila iznimnu vrijednost za novac. Nažalost, SAD, odnosno Lockheed Martin, proizvođač F-16, blokirao je prodaju.

S komercijalne strane sasvim razumljivo jer su ti zrakoplovi bili donacija SAD-a Izraelu (Peace Marble II), a oni ih modernizirali na svoj standard iz 2014. (bolji od europskih F-16) i ponudili tržištu za 1/4 cijene novih. Lockheed Martin je inzistirao na povratku na stanje iz 1980-ih, i to nas dovodi ovdje gdje smo danas: Izrael nudi F-16 Block 30, ali bez naprednih sustava, koje bi onda modernizirao Lockheed Martin. Cijela procedura bi vjerojatno bila preskupa i vjerojatno bi ih dovela u cjenovni razred rabljenih Rafalea, mnogo mlađih i daleko moćnijih zrakoplova.

Usporedba karakteristika ponuđenih zrakoplova		Gripen C	F-16 block 70	Rafale C F3R
Opće karakteristike	Broj motora	1	1	2
	Prazan (kg)	6,800	9,207	9,850
	Max. Poletna (kg)	14,000	21,772	24,500
	Udio kompozitnih materijala (težinom)	20%	Zanemarivo	28%
	Interno gorivo (kg)	2,400	3,100	4,300
	Ubojna sredstva i vanjsko gorivo (kg)	4,500	„preko 5.000kg“	9,500
	Broj podvjesnih mjesta	8	9	14
	Max gorivo (kg)	5,040	6,540	11,400
	Površina krila (m ²)	30.0	28.0	45.7
	Specifično opterećenje krila (kg/m ²) (1)	285	402	271
	Specifično opterećenje krila, max (kg/m ²)	467	778	536
Performanse	Potisak motora, suhi/naknadno izgaranje (kg)	5.506/8.209	7.536/13.000	10.206/15.000
	Omjer potiska i mase, suh/naknadno izgaranje (1)	0.64 / 0.96	0.67 / 1.15	0.82 / 1.2
	Maksimalna brzina	Mach 2	Mach 2	Mach 1.8
	Plafon leta (m)	16,000	15,000	15,835
	Superkrstarenje (2)	Ne	Ne	1,4 Mach (3)
	Borbeni dolet (km) (4)	800	1,370	1,850
	Dolet u preletu (km):	3,200	3,222	3,700
Trajanje zračne patrole 150km od baze (5)	1h 15min	2h 25min	3h 15min	
Senzori i elektroničko ratovanje	Radar	Mehaničko skeniranje	AESA	AESA
	IRST	Ne (6)	Ne (6)	Samo TV kanal (6)
	Napredni sustav elektroničkog ratovanja	Ne (6)	Ne (6)	Da (SPECTRA)
	Sustav za otkrivanje zahvata radarom	Da	Da	Da
	IC sustav za otkrivanje lansiranih raketa	Ne (6)	Ne (6)	Da (DDM-NG)
	Ometač radara	Ne (6)	Ne (6)	Da (dio SPECTRA)
	Link 16	Da	Da	Da
Troškovi	Cijena sata leta USD (7)	22.800 (8)	16.900 (9)	24.100 (8)
	Navodna cijena, USD (10)	1,000,000,000	1,800,000,000	1,000,000,000
	Troškovi eksploatacije godišnje, USD (11)	41,040,000	30,420,000	43,380,000
	Ukupni troškovi za 40 godina, USD (12) (13)	2,641,600,000	3,016,800,000	2,735,200,000
	Ukupna cijena 40 godina vlasništva po avionu, USD/god	66,040,000	75,420,000	68,380,000
	Cijena 40 godina vlasništva, po zrakoplovu godišnje USD (13)	5,503,333	6,285,000	5,698,333

Tablica 1: Usporedba karakteristika ponuđenih zrakoplova

Izvori: Podaci za Gripen i Rafale su preuzeti sa službenih materijala proizvođača (Saab i Dassault) i iz podataka švicarskog natječaja. Podaci za F-16 su preuzeti iz brošura Lockheed-Martina za F-16 Block 70 ponuđen Indiji i Grčkoj, sa web stranica USAF-a iz dopune korisničkih uputa za Grčke F-16 Block 50/52 of 15.06.2003. i iz studije RAND korporacije iz napomene broj (7). Dio podataka je izračunat iz javno dostupnih podataka;

Napomene: (1) - 50% interno gorivo, 2 projektila zrak-zrak kratkog i 2 srednjeg dometa; (2) - Superkrstarenje je sposobnost letenja nadzvučnom brzinom bez korištenja dopuskog izgaranja koje povećava potisak za 50-70% ali se pri tome drastično povećava potrošnja goriva. Prema podacima iz priručnika za F-16 Block 50/52, potrošnja goriva na 10.700m visine pri Mach 0.9 je 5000kg/h a pri Mach 2.0 čak 50.000kg/h. Na malim visinama potrošnja je i veća; (3) - sa 6 projektila zrak-zrak; (4) - s 2000kg bombi ili drugih ubojnih sredstava, bez odbacivanja podvjesnih spremnika goriva; (5) - na 150 km od baze, visina 7,620m, Mach 0.8; (6) - dostupno kao podvjesni kontejner; (7) - Procjena troška sata leta je iznimno složena jer ovisi o veličini flote, cijeni radnog sata i obuhvatu troškova. Na primjer, za Gripen se uglavnom iskazuju iznosi samo za gorivo i neposredno održavanje. Stvarni troškovi su cjelokupno održavanje kroz godinu podijeljeni s brojem zrakoplova. Takve troškove smo pokušali predstaviti ovdje; (8) - Prema izračunima švicarskog natječaja na bazi 180 sati naleta godišnje za flotu od 22 zrakoplova, Gripena E/F bi koštao 24.000 CHF/sat, a Rafale 20.000CHF/sat. Pretvoreno u USD i kompenzirano za inflaciju, a s obzirom da su navedeni podaci za Gripen E/F, a Hrvatskoj su ponuđeni stariji C/D smanjili smo troškove Gripena C/D za 20% (vjerojatno prevelikodušno smanjenje); (9) - Podaci za aktivnu flotu USAF iz studije RAND korporacije iz 2013.g "Costs of Flying Units in Air Force Active and Reserve Components" 15.400 usd iz 2013., kompenzirano za inflaciju; (10) - Prema članku u Slobodnoj Dalmaciji od 26.09.2020.; (11) - za cijelu eskadrilu, 150 sati naleta godišnje; (12) - cijena 12 zrakoplova i troškovi 150 sati naleta godišnje; (13) - Francuska će zadržati Rafale najmanje do 2060., a prema nekim izvorima i do 2070. Rok od 40 godina je uzet uz pretpostavku da ih Hrvatska koristi jednako dugo kao i Francuska.

Nacionalna sigurnost:

	Gripen		Rafale		Eurofighter	
	Opis	Ocjena	Opis	Ocjena	Opis	Ocjena
Air Policing	Lošiji od F/A-18C/D. Ne zadovoljava. Nedovoljno trajanje leta i performanse aviona.	5.33	Bolji od F/A-18C/D. Najbolji učinak. Najbolji dojam pilota.	6.98	Bolji od F/A-18C/D. Postoje manji nedostaci.	6.48
Obrambeno protuzračno djelovanje	Lošiji od F/A-18C/D. Ne zadovoljava. Nedovoljno trajanje leta i performanse aviona.	5.68	Bolji od F/A-18C/D. Najbolji učinak. Najbolji dojam pilota.	7.28	Jednak F/A-18C/D. Traži unaprjeđenja na polju elektroničkog ratovanja.	6.49
Ofenzivno protuzračno djelovanje (pratnja)	Lošiji od F/A-18C/D. Nedovoljan dolet i borbeni doseg.	5.62	Bolji od F/A-18C/D. Najbolji učinak. Najbolji dojam pilota.	7.41	Bolji od F/A-18C/D. Traži unaprjeđenja na polju elektroničkog ratovanja.	6.54
Izviđanje (1)	Nije zadovoljio minimalne tražene kriterije.	5.79	Najbolji učinak. Najbolji dojam pilota. Dosegao minimalne kriterije.	7.63	Nije zadovoljio minimalne tražene kriterije.	5.43
Napad na ciljeve na tlu (1)	Nije zadovoljio minimalne tražene kriterije.	5.80	Najbolji učinak. Najbolji dojam pilota. Dosegao minimalne kriterije.	7.63	Nije zadovoljio minimalne tražene kriterije.	5.75

Tablica 2: Sažetak nalaza švicarskog natječaja

F-16 nije sudjelovao, ali je osnovni švicarski zrakoplov F-18 koji je sličnih sposobnosti kao F-16 Block 50/52. Iako nije ponuđen Hrvatskoj, informacije radi, ostavili smo Eurofighter Typhoon. Izvještaj je iz 2008. godine, a svi tri zrakoplova se stalno nadograđuju pa bi testiranje danas vjerojatno izgledalo ponešto drugačije, posebno kod Eurofightera na čijim se sposobnostima djelovanja protiv ciljeva na tlu još uvijek radi. Ocjene su od 1 do 9, minimum za zadovoljavanje kriterija je 6;

Napomene: (1) nije bilo usporedbe s F/A-18C/D jer švicarski F/A-18 nemaju sposobnost izviđanja niti napada na ciljeve na tlu.

Američka ponuda: F-16 Block 70/72

SAD i Lockheed Martin nude novi F-16 Block 70/72. I za njega postoji lista čekanja, što nije najbolja vijest za zemlju kojoj resursi lovaca ističu za tri godine.

Block 70/72 verzija je opremljena AN/APG-83 AESA radarom izvedenim iz APG-77 i APG-81 iz F-22 i F-35 zrakoplova pete generacije. Nažalost i cijenom je usporediv F-35, koji je peta generacija i radaru teško zamjetljiv, ali F-16 ima znatno niže troškove održavanja jer nema osjetljive premaze za apsorpciju radarskih valova.

Može nositi iznimno širok asortiman projektila zrak-zrak, zrak-zemlja i zrak-more, ali za razliku od Rafale, nema ugrađeniIRST IC-senzor niti napredne sustave elektroničkoga ratovanja te ih mora nositi u podvjesnim spremnicima.

Iako skromnije opremljen u odnosu na Rafale (posebno u segmentu elektroničkog ratovanja), F-16 je sjajan zrakoplov i služiti će u nizu zrakoplovstava još godinama

Francuska ponuda: Dassault Rafale

Rafale je zvijezda, ne samo ovoga hrvatskoga natječaja nego cijele 4 i 4+ generacije zrakoplova, a u mnogim elementima je u rangu s petom generacijom zrakoplova. Radi se o stroju koji je od početka projektiran kao višenamjenski borbeni zrakoplov i na kraju će zamijeniti čak 7 (sedam) drugih tipova zrakoplova.

Dassault je u relativno mali zmaj, tek 20 cm duži od F-16, ugradio nevjerojatnu količinu senzora i elektroničkih protumjera, avionike općenito. Uz to Rafale pored 4,5 tona goriva koje nosi u unutarnjim može ponijeti preko 6 tona u vanjskim spremnicima i još 3,5 tona ubojnih sredstava. Da, Rafale pod krilima i trupom nosi 9,5 tona naoružanja i/ili goriva.

Kad je riječ o optimiranju težine i raspoloživa prostora, Rafale je vrhunski optimiran stroj. Na primjer, za razliku od drugih lovaca, Rafale nema zračne kočnice, već računalo konfigurira upravljačke površine tako da stvore velik otpor zraka, umjesto usisnika promjenjiva presjeka

ima fiksne, zbog čega mu je maksimalna brzina 1,8 umjesto 2 Macha kao kod većine drugih lovaca, a ima i neuvlačivu sondu za preuzimanje goriva u letu. Sve to kako bi se smanjila težina, uštedio prostor i smanjili troškovi održavanja.

Jedna od mjera uštede na težini je i široka primjena kompozitnih materijala: 28% gledano kao u dio u težini, odnosno čak 70% površine zrakoplova.

Isti pomažu i kod smanjenja radarskog odraza, a Rafale, iako nije „nevidljivi“, ima ugrađen niz rješenja koja smanjuju radarsku zamjetljivost (prvenstveno sprijeda). Osim spomenutih kompozita, „S“ uvodnika zraka, postupnog prijelaza krila u trup, ima i pozlaćeni pokrov kabine čime pokrov vraća daleko manji odraz nego bi to bio slučaj s odrazom unutrašnjosti kokpita.

Rafale ima integrirani SPECTRA sustav elektroničkog ratovanja. SPECTRA je ključni čimbenik de facto neranjivosti Rafala u Libiji i Siriji. Dio sustava je i DDM-NG, detektor lansiranja raketa koji pokriva zonu od 360 stupnjeva oko zrakoplova u srednjem infracrvenom području, što praktički eliminira mogućnost neotkrivenog lansiranja raketa. Prilikom intervencije u Libiji Rafali su bili ti koji bi izravno ušli u zonu djelovanja neprijateljske protuzračne obrane i koji su odradili SEAD (suzbijanje neprijateljske protuzračne obrane).

Uz RBE2-AA AESA radar Rafale u serijskoj opremi do verzije F3.4+ imao optronički senzor sa IC i dnevnim kanalom, a odF3-O4T ima novi OSF-IT, na kojem je uklonjen IC kanal (IRST) a ostao je unaprijeđeni dnevni kanal s laserskim daljinomjerom. IC kanal je i dalje dostupan putem Talios ciljnikog kontejnera, a prema nekim izvorima integrirani infracrveni kanal bi trebao dio F4 standarda.

Rafale također može nositi cijeli niz projektila zrak-zrak (uključujući spomenuti MBDA Meteor), zrak-zemlja i zrak-more.

Zaključak

U trenutku pisanja ovoga članka nisu službeno objavljene bilo kakve pojedinosti ponuda poslanih na natječaj za novi hrvatski višenamjenski zrakoplov. Podaci navedeni u članku su

Svi politički akteri u Hrvatskoj, osim šačice lijevih ekstremista, prepoznaju potrebu i slažu se s nužnošću nabave eskadrile višenamjenskih borbenih zrakoplova. Za ove koji ne shvaćaju u kojem stoljeću i gdje žive završit ćemo s tvrdom, hladnom činjenicom: Onaj tko ne želi plaćati svoju vojsku, plaćat će tuđu.

uglavnom preuzeti sa službenih mrežnih stranica proizvođača, od zrakoplovstava u kojima lete te informacija iz natječaja na kojima su sudjelovali.

Prema tako prikupljenim podacima Rafale je tehnički najmoćniji, F-16 Block 70 ga slijedi, dok Gripen zaostaje. Ako su točne medijske spekulacije o cijeni rabljenih Rafala od oko milijarde dolara, to bi ih činilo bitno jeftinijima od novih F-16 i otprilike jednakima cijeni novih Gripena.

F-16 kao američka platforma ima širi spektar ubojnih sredstava i otprilike za trećinu jeftinije troškove upotrebe. Rafale ima vrhunska ubojna sredstva za svaku namjenu, ali su zbog ekonomije razmjera obično nešto skuplja: SAD jednostavno kupuju veće količine pa se troškovi razvoja rasporede na veći broj primjeraka. No, to kompenzira niža cijena rabljenih Rafala i činjenica da Rafale ima ugrađen niz komponenti koje je za F-16 potrebno odvojeno kupiti kao podvjesne spremnike (koji onda opet smanjuju količinu ubojnih sredstava).

Hrvatska je dosad letjela oko 100 sati naleta po zrakoplovu godišnje, ali taj bi broj u budućnosti trebalo podići barem na 180 sati (toliko je bilo traženo na švicarskom natječaju).

Novi zapadni zrakoplovi imaju resurse od 6000 (Eurofighter Typhoon) do 12 000 (F-16) sati. To znači da bi nam prema postojećim satima naleta novi F-16 trajao 120 godina. Rabljeni Rafali trenutno imaju resurs od 7000 sati, a potrošili su oko 3000, no Hrvatskoj bi bili isporučeni s resursima podignutim na 9000 sati. Dakle, preostalo bi nam resursa kao kod novoga Eurofightera.

Francuska je vrlo zainteresirana za prodaju rabljenih Rafala koji su kao novi prilično skupi. Iako je Rafale izvrstan zrakoplov, zbog visoke cijene je prodan ograničenom broju zemalja u relativno malom broju primjeraka. Prodajom rabljenih aviona Francuska bi mogla naručiti još novih Rafala i pomoći svojoj vrlo razvijenoj zrakoplovnoj industriji preživjeti krizu uzrokovanu pandemijom.

Nije zanemariv niti politički aspekt priče, jer bi Hrvatska, uz Grčku postala prvi europski korisnik Rafala (izvan Francuske). Francuska se do sada uglavnom pokazala kao pouzdan dobavljač vojne opreme, a pod sadašnjom administracijom pokazuje inicijativu u međunarodnim odnosima, kako unutar same EU, tako i na svjetskoj sceni.

U tom kontekstu zanimljiv slijed događaja zbilo se ovo ljeto. Tri turska ratna broda pratili su tanzanijski teretni brod za koji se sumnjalo da prevozi oružje u Libiju i time krši UN-ov embargo. Francuska fregata „Courbet“ u sklopu NATO misije Sea Guardian željela je 10. srpnja izvršiti pregled broda, no turski brodovi su je spriječili na iznimno agresivan način: osvijetlili su je nišanskim radarom (mornarički ekvivalent repetiranja pištolja i prislanjanja na glavu) dok je posada u zaštitnim prslucima zasjele za lako naoružanje. Nakon takve uvrede, Francuska se do daljnega povukla iz misije.

Samo dva mjeseca nakon toga objavljen je dogovor da će Francuska Grčkoj prodati 10 novih Rafala i pokloniti još osam iz sastava svojega zrakoplovstva. Grčka je dugogodišnji korisnik Dassaultovih zrakoplova (F-1 i Mirage 2000) i kupnja Rafala nije iznenađujuća, no trenutak realizacije je indikativan.

S druge strane, SAD je glavni sigurnosni partner RH. SAD je Hrvatskoj donirao veliku količinu opreme, a u tijeku su pregovori za donaciju M2 Bradleyja (iako je pitanje treba li Hrvatskoj još borbenih vozila pješaštva). U ponudi SAD-a možemo očekivati dva problema. Prvi bi bio način plaćanja koji je u pravilu „plati pa nosi“, a drugi rok isporuke, koji bi prema dostupnim informacijama bio najranije 2025., a MiG-ovima resursi istječu dvije godine prije.

Bit će iznimno zanimljivo vidjeti iznose u ponudama i što ponude obuhvaćaju.

Obrambene nabave su općenito komplicirane za uspoređivanje. Ako potražite informacije o bugarskoj i slovačkoj nabavi F-16, naići ćete na članke da je Bugarska platila 8 komada 1,25 milijardi dolara, a Slovačka 14 primjeraka 1,8 milijardi dolara. Za iste nabave se na stranici DSCA (Agencija za obrambenu suradnju) navode iznosi od 1,67 milijardi dolara za Bugarsku i 2,91 milijardi dolara za Slovačku. Ugovori uključuju i naoružanje i opremu.

Sve skupa se čini da bi u završnom krugu mogla završiti dva sjajna zrakoplova: F-16 i Rafale.

I iako je Rafale viša klasa, noviji i sposobniji, oba zrakoplova su u stanju potpuno zadovoljiti hrvatske potrebe i pobjednik najvjerojatnije neće ovisiti o taktičko-tehničkim karakteristikama, nego o cijeni, rokovima isporuke, financijskim uvjetima i ostalim pogodnostima koje bi jedan ili drugi ponuđač mogao ponuditi.

I za kraj: u Hrvatskoj postoji konsenzus o potrebi održavanja sposobnosti nadzvučne komponente HRZ-a. Svi politički akteri u Hrvatskoj, osim šačice lijevih ekstremista, prepoznaju potrebu i slažu se s nužnošću nabave eskadrile višenamjenskih borbenih zrakoplova. Za ove koji ne shvaćaju u kojem stoljeću i gdje žive završit ćemo s tvrdom, hladnom činjenicom: Onaj tko ne želi plaćati svoju vojsku, plaćat će tuđu.

Aktualno: Utemeljitelji

Vjerovali ili ne, Vladi Andreja Plenkovića zamjeraju stabilnost, gospodarski napredak i politiku tolerancije.

Hrvojka Božić

Ustrajmo u svojoj politici – u interesu izgradnje i napretka Hrvatske

Dragi prijatelji,

Pišem Vam ovaj komentar s namjerom da ukažem na neke političke činjenice za koje mi se čini da ih ponekad olako zaboravljam.

Program s kojim smo krenuli prije pet godina jasno je definirao našu politiku, nju smo uporno zastupali i za te smo ciljeve dobili potporu: GOSPODARSKI RAST, NOVA RADNA MJESTA, DRUŠTVENA PRAVEDNOST. Na sva ta tri područja, ostvarili smo, s obzirom na okolnosti i zatečeno stanje, odlične rezultate. Kada se počelo postavljati pitanje naše državotvornosti i kada je počeo frontalni napad na sve što predstavlja državu? Pa upravo u trenutku kada smo pokazali da to nije samo jeftino izborno obećanje čvrsta odluka da zastupajući ono u što vjerujemo otrgnemo Hrvatsku iz ruku jeftinih demagoga koje žive od netrpeljivosti i lažnih dilema. Od tog trenutka počelo nas se prozivati kao briselske poslušnike, izdajnike, plenkiste i eurofile koji zaboravljaju što je nacionalni interes.

Oduprimo se širenju mržnje i negaciji Hrvatske

Tome su naročito pridonijele razne „narodne“ inicijative osmišljene kako bi se stvorio medijski okvir za negaciju čitavog političkog sustava i mržnju prema svim njegovim nositeljima. Od te su situacije pokušali politički profitirati i desni i lijevi. Oni su takvu retoriku poticali vodeći se logikom da je sve što nagriža HDZ dobro za njih i njihove ciljeve. Nažalost, tome su se pridružili i neki iz HDZ-a koji se s našom politikom nisu mogli identificirati. Došli smo u konflikt s koji su osjetili da bi im u takvoj Hrvatskoj bio smanjen manevarski prostor za političko preživljavanje. S onima koji su željeli činjenicu da ovu vladu podržavaju nacionalne manjine, pretvoriti u tezu da pojedini predstavnici manjina upravljaju Hrvatskom i da HDZ vlada državom samo zahvaljujući razjedinjenosti domoljubne Hrvatske.

Željeli su od Tuđmanovog HDZ-a stvoriti ruševinu

U tom trenutku pojavljuje se „projekt Škoro“ s tezom da, kada bi se ta „domoljubna Hrvatska ujedinila“ nasuprot HDZ-u, i kada bi se spojila sa „zdravim elementima“ u našoj stranci, ne bi od tako „odnarođenog“ HDZ-a ostao ni kamen na kamenu. Ljudi bez legitimiteta počeli su problematizirati ne samo naš legitimitet nego i identitet. Krenuli su u operaciju stvaranja svog legitimiteta na negiranju našega. Cjelokupna stranački organizirana desnica pokušala se konsolidirati na negaciji naše politike. Počela je javnosti sugerirati da je glas za HDZ glas za

SDSS, a ona okupljena oko inicijativa protiv usvajanja konvencije o zaštiti žena i žrtava obiteljskog nasilja, da smo odnarođeni protivnici Crkve, da rastaćemo obitelj i tradicionalne vrijednosti, prikazujući nas kao oligarhiju koja ne zaslužuje voditi Hrvatsku.

Uspješnost u zadržavanju stabilnosti – najveći grijeh Plenkovićeve HDZ-a

Svemu tome smo se suprotstavili ustrajnom borbom za stabilnost, koja je rezultirala ne samo uspješnim privođenjem prvog mandata kraju, nego i potvrđivanjem novog, na nedavnim parlamentarnim izborima. Bio je to dobar odabir jer je Hrvatskoj dao vremena da preokrene negativne trendove i počne rješavati pitanja važna za sve hrvatske građane. Upravo će ta stabilnost uskoro postati najomraženiji pojam za sve izvan HDZ-a. Uspješnost u održavanju stabilnosti poremetila je prvotne planove o rušenju naše vlade, ali nije spriječila nastavak žestokog antisistemskeg djelovanja. Rezultat je bio pretvaranje stabilnosti u ključnu točku osporavanja naše politike. Logičan izbor i dobro detektirana ključna točka. U osnovi tog djelovanja ugrađeno je prikazivanje stabilnosti koju smo održali kao dokaza da nam je jedini cilj ostati na vlasti i da iza nje ne postoji niti jedan drugi politički cilj. A naš je politički cilj bio spriječiti ono što se danas događa u Hrvatskoj. A što se događa? Eksplozija govora čija je glavna značajka netrpeljivost i koji stvara preduvjet da se dogodi ono što je do jučer bilo nezamislivo, poput nedavne situacije na Trgu sv. Marka.

Treba ustrajati jer je tou interesu Hrvatske

Uspjeli smo jer smo imali rezultate. Ostvarili smo povijesno najnižu stopu nezaposlenosti i rast stope zaposlenosti, podigli minimalne i prosječne plaće, povećali rodiljne naknade, ostvarili rapidno smanjenje javnog duga, suficit državnog proračuna, podizanje državnog rejtinga, refinanciranje cestovnog duga, porezna rasterećenja... No to nije smanjilo, nego samo povećalo napade. Difamacije, neistine i nekorektnosti insinuiraju, proglašavanje izabranog predsjednika HDZ-a i hrvatske vlade bruxelleskim otpravnikom poslova, ili pak čovjekom bez demokratskih principa koji hrvatske građane omalovažava, dok svi koji ga podržavaju provode antihrvatski intoniranu politiku u kojoj Plenković zbog triju ruku u Saboru uskraćuje pravdu za Vukovar... To nije samo današnja retorika. To su doslovno formulacije koje su nas dočekale nakon pobje-

de na parlamentarnim izborima 2016. godine. I to traje. I tome se ne mogu suprotstaviti samo dva-tri dužnosnika stranke u nekim prigodama, tome se mora suprotstaviti svaki HDZ-ovac u svim prigodama.

Na istom zadatku

Kakva je naša današnja pozicija? Nalazimo pod stalnom baražnom vatrom „desnice“, koja već godinama artikulira da je Hrvatska u stanju agonije, da se u njoj ne smije ni misliti ni govoriti hrvatski, da je Hrvatska udbaška žabokrečina, da hrvatskom vladaju oni koji se klanjaju crvenoj zvijezdi, koji rastaču Hrvatsku, koji ju žele uništiti. Optužuju nas da HDZ (!) potiče porast antihrvatstva i jugoslovenstva. I ljevice koja nas, ne bez doprinosa te desnice, ustrajno proglašava klijentelistima, lopovima i nesposobnim uhljebima, uz njihov poznati ideološki dodatak, a to su optužbe za ustaoidnost, fašizaciju i sl. Nema nikakve sumnje da će ljevica i u budućnosti biti posvećena ubiranju plodova od štete koju trpimo uslijed napada „desnice“. I obrnuto.

Kako se oduprijeti?

Smatram da trebamo, organizirano i uz puno veću razinu profesionalizma, krenuti u jasno artikuliranje i čvrsto zastupanje temeljnih principa državotvorne politike, za koje mi u HDZ-u često krivo mislimo da su svima jasni. Što su i koji su to temeljni principi? Tuđman je u Izvješću o stanju države i nacije 1996. to definirao na sljedeći način: „Osnovni ciljevi hrvatske državne politike su: učvršćenje vanjskopolitičkog položaja suverene i samostalne Hrvatske, kao srednjoeuropske države, dalja izgradnja i jačanje demokratskog ustroja na osnovama vladavine prava i socijalne pravde, te dalji preustroj gospodarstva koji će jamčiti poticanje razvitka, zaposlenosti i postupnog podizanja životnog standarda kako uposlenih, tako i umirovljenika i svih stradalnika Domovinskog rata.“

Smatram da trebamo, organizirano i uz puno veću razinu profesionalizma, krenuti u jasno artikuliranje i čvrsto zastupanje temeljnih principa državotvorne politike, za koje mi u HDZ-u često krivo mislimo da su svima jasni.

Ne zaboravimo što je važno

Od kuda onda toliko neshvaćanje i poricanje ovih ciljeva? I na to je odgovorio naš prvi predsjednik, rekavši: „Postignuti rezultati mogu se poricati samo sa stanovišta nepoznavanja i nedobronamjernosti ili demagoškog politikanstva.“ Mislim da glavni pravac našeg djelovanja treba biti upravo ta Tuđmanova formulacija kao i njegova definicija temeljnih zadaća državotvorne politike:

Kao prvo, nastaviti podizati životni standard. Zatim, jačati sve mjere demografske politike, radi zaustavljanja odlazaka iz Hrvatske. Kao treće, jačati demokratski poredak, nastaviti podizati kvalitetu lokalne i državne uprave u cjelini, radi uspješnijeg rješavanja - na svim razinama - svih problema u daljoj izgradnji Hrvatske u demokratsku zemlju napretka, vladavine prava i socijalne pravde.

I konačno, osigurati provedbu državne politike na svim razinama.

Držimo se pri tome one poznate, da je istina cjelina a ne neki njezin istrgnuti i često zlonačmjerom interpretiran dio. Ne nasjedajmo na obmane kojima javnost obasipaju naši politički protivnici. Pokažimo da smo kadri nositi se s izazovima vremena. Ustrajnost će se isplatiti.

Hrvojka Božić,
članica predsjedništva
Zajednice utemeljitelja

Hrvatska i svijet:

Regionalna politika EU-a i razvoj Hrvatske

Usklađeni napori EU-a i Hrvatske na revitalizaciji Slavonije.

dr. sc. Ivica Miškulin

Premda je od ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju proteklo više od sedam godina, tek se nekoliko proteklih može s vjerodostojnim utemeljenjem nazvati razdobljem rastuće integracije naše države i najvažnije organizacije europskih država. Do sada, tj. do jeseni 2020. domaća se javnost imala prilike upoznati s brojnim aspektima navedene integracije dvaju sustava. Složena je struktura EU-a s jedne strane, osobito u ekonomskom, pravnom i kulturnom polju, ušla u naše svakodnevne živote, a hrvatski se utjecaj, s druge, počeo snažno osjećati u zajedničkim institucijama.

Dok je Hrvatska još bila duboko zarobljena u beznađu jugoslavenskog samoupravnog socijalizma, EU je počela ustrojivati novi razvojni projekt. Tada, tj. polovicom 1970-ih, uz iznimno zalaganje Italije i Ujedinjene Kraljevine, ustanovljen je poseban regionalni fond namijenjen promicanju načela solidarnosti između država članica te pojedinih regija. U punoj je snazi međutim danas jedan od najvažnijih instrumenata razvojne politike EU-a zaživio tek u veljači 1986. kad su države članice tadašnje Europske ekonomske zajednice usvojile Jedinstveni europski akt (Single European Act). Dokument je omogućio slobodniji protok roba, usluga i ljudi između država članica, a donio je i snažan zamah prioritarnoj politici regionalnog razvoja.

„Projekt Slavonija” najbolje je definirati kao golemu projektno-novčanu mrežu koja svim zamislivim sudionicima gospodarskog, društvenog i institucijskog života s područja pet slavonskih županija dopušta realizaciju ciljanih projekata.

Nakon niza mijena danas imamo Europski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund). Temeljni mu je cilj jačanje gospodarske i socijalne kohezije te smanjivanje razlika između regija unutar EU-a podrškom u razvoju i strukturnim prilagodba regionalnih gospodarstava kao i podrškom prekograničnoj, transnacionalnoj te međuregionalnoj suradnji. Uglavnom je usmjeren na proizvodne investicije radi otvaranja radnih mjesta, infrastrukturne investicije te na lokalni razvoj, kao i razvoj malog te srednjeg poduzetništva. Jednostavnije rečeno, EFRR je učinkovita vrsta mreže preko koje se novac transferira u manje razvijene dijelove EU-a, a s krajnjim ciljem njihova gospodarskog razvoja.

Fond za Slavoniju, Srijem i Baranju: brojke

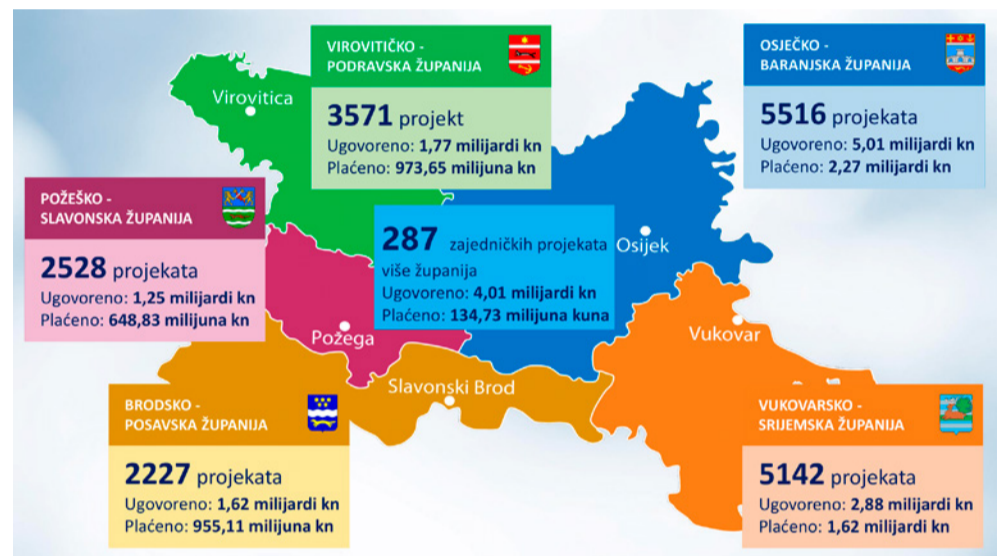
Loše posljedice neslavne činjenice da vladajući socijaldemokrati u razdoblju od ulaska Hrvatske u EU pa do siječnja 2016. nisu pokazali interes za pragmatičnu uporabu finansijskih sredstava iz europskog regionalno-razvojnog fonda koja su joj stajala na dohvata ruke počela je popravljati već prva

vlada HDZ-a u proljeće 2017. Podsjetimo, unutar operativnog programa EU-a „Konkurentnost i kohezija” u razdoblju 2014. – 2020. Hrvatska je na raspolaganju iz EFRR-a imala 4,34 milijarde eura. Nakon što se vlada Zorana Milanovića gotovo dvije godine ponašala kao da taj novac ne postoji, promjena je vlasti u Hrvatskoj konačno dovela do drugačijeg odnosa prema izvrsnoj mogućnosti. Stoga je u ožujku 2017. osnovan poseban Savjet za Slavoniju, Baranju i Srijem, odnosno središnje savjetodavno tijelo zaduženo za poslove koji će se opet obavljati unutar središnjeg tj. skupnog projekta nazvanog „Projekt Slavonija, Baranja i Srijem” (skraćeno „Projekt Slavonija”). Ubrzo je uslijedila prava ekspanzija projekta koji bi na koncu trebao Slavoniju, Baranju i Srijem dovesti do znatno većeg stupnja gospodarskog i društvenog razvoja.

Projekt Slavonija najbolje je definirati kao golemu projektno-novčanu mrežu koja svim zamislivim sudionicima gospodarskog, društvenog i institucijskog života s područja pet slavonskih županija dopušta realizaciju ciljanih projekata. Najprije, novčana sredstva EFRR-a – koja se unutar kišobrana „Projekta Slavonija” kanaliziraju na niže razine – mogu rabiti istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, korporacije, trening centri, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta, udruge. Osim njima sredstva će biti dostupna i javnim tijelima, pojedinim organizacijama privatnog sektora (osobito malim poduzećima), nevladinim i volonterskim organizacijama itd. Strane tvrtke s bazom u Slavoniji, Baranji i Srijemu također se mogu prijaviti pod uvjetom da zadovoljavaju europska pravila javne nabave.

Evo kakva je situacija u trećoj godini provedbe „Projekta Slavonija”, konkretnije krajem kolovoza 2020. Na području Požeško-slavonske županije izvodi se ili je planirano 2.528 projekata, za koje je ugovorena 1,2 milijarde kuna, a isplaćeno 648,8 milijuna. Na području Brodsko-posavske županije izvode se ili je planirano 2.227 projekata, za koje je ugovorena 1,6 milijarda kuna, a isplaćeno 955,1 milijuna. Na području Virovitičko-podravске županije izvodi se ili je planirano 3.577 projekata, za koje je ugovoreno 1,7 milijarda kuna, a isplaćeno 973,6 milijuna. Na području Osječko-baranjske županije izvodi se ili je planirano 5.516 projekata, za koje je ugovoreno 5 milijarda kuna, a isplaćene su 2,27 milijarde. Konačno, na području Vukovarsko-srijemske županije izvodi se ili je planirano 5.142 projekata, za koje je ugovoreno 2,88 milijarda kuna, a isplaćeno 1,62 milijarda.

Pored toga, na području pet spomenutih županija počela je izvedba ili je u fazi planiranja 287 zajedničkih projekata, za koje je ugovoreno 4 milijarde kuna, a isplaćeno 134,7 milijuna. Ukupno se dakle na području pet slavonskih županija izvodi ili je planiran 19.271 projekt, za koje je ugovoreno 16,5 milijarda kuna, a isplaćeno 6,6 milijarda. (Vidi Prilog 1) Za Slavoniju, Baranju i Srijem je unutar EFRR-ovih potprograma, što se opet operacionalizira/izvodi preko „Projekta Slavonija”, osigurano 2,5 milijarda eura, od čega je do sada ugovoreno visokih 88,16 % (Vidi Prilog 1).

Prilog 1: Pregled provedbe „Projekta Slavonija” po županijama, izvor: Vlada Republike Hrvatske, Savjet za Slavoniju, Baranju i Srijem, pristupljeno 15. listopada 2020.

Poput svih europskih regionalnih fondova i EFRR omogućuje državi ili državama članicama planiranje sveobuhvatnih zahvata u gospodarsko i društveno tkivo nerazvijene regije. „Projekt Slavonija” tako zapravo počiva na sinkroniziranoj i integriranoj provedbi više od 19.000 potprogramskih projekata koji zadiru u gotovo sve aspekte ljudske svakodnevice, od prometne infrastrukture, socijalnih programa temeljenih na solidarnosti, preko ubrzanja gospodarskih aktivnosti do djelovanja civilnog društva. Spomenute (ugovorene) 16,5 milijarde kuna rasporedit će se na sljedeća područja gospodarskih i drugih aktivnosti. (Vidi Prilog 2).

Put nužne promjene

Autor ovih redaka dolazi iz Slavonije i dobro su mu poznate nevolje u kojima se ona nalazi. U završnu je etapu raspada Jugoslavije ušla s neutemeljenom percepcijom navodne pune zaposlenosti i materijalnog obilja te međuetničkog sklada, onda je uslijedila srbijanska agresija praćena domaćom pobunom da bi nakon brutalnog rata nastupila društvena nestabilnost porača. Učinak je svega navedenoga nedvojbeno nazadovanje Slavonije, Baranje i Srijema, osobito zaostajanje za dobrim dijelom ostatka Hrvatske, a praćeno depopulacijom, starenjem stanovništva i rastućim osjećajem apatije. Kao da su Hrvati, Srbi, Mađari, Rusini i drugi stanovnici Slavonije, Baranje i Srijema izgubili svijest o vlastitim mogućnostima, instinkt za inicijativu i svaku nadu.

Samo će gospodarski rast donijeti Slavoniji, Srijemu i Baranji toliko potrebnu osobnu inicijativu te razvoj modernoga građanskoga društva, a prema tome ga vodi „Projekt Slavonija”.

Koliko mi je poznato, „Projekt Slavonija” predstavlja prvi sustavno osmišljeni pokušaj revitalizacije Slavonije, Baranje i Srijema nakon kraja rata u Hrvatskoj.

Navedeno naravno znači da je problem regionalnog zaostajanja prepoznat i analiziran i da su odabrani mehanizmi njegova rješavanja. Još je dakako važnije naglasiti da je Vlada revitalizaciju Slavonije, Baranje i Srijema odlučila provoditi sredstvima koja toj regiji jedina mogu donijeti toliko potreban općedruštveni napredak.

Umjesto glasne i nekorisne a često radikalne retorike ili jeftine te štetne politizacije, ključna je korist koju bi „Projekt Slavonija” trebao donijeti oživljavanje gospodarskih aktivnosti. Samo će gospodarski rast donijeti Slavoniji, Srijemu i Baranji toliko potrebnu osobnu inicijativu te razvoj modernoga građanskoga društva. Ukupan će učinak svega biti makar početak dubinske preobrazbe Slavonije, Baranje i Srijema, a što su trasirala dosadašnja europska iskustva s regionalnim projektima.

PROGRAMI	IZNOSI
Operativni program „Konkurentnost i kohezija”	9.543.368.452 kn
Program ruralnog razvoja	5.001.147.974 kn
Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali”	1.620.147.850 kn
Operativni program za pomorstvo i ribarstvo	61.187.282 kn
Operativni program za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć	55.539.055 kn
Europska teritorijalna suradnja	249.543.254 kn

Prilog 2: Pregled isplaćenih sredstava iz „Projekta Slavonija”, izvor: Vlada Republike Hrvatske, Savjet za Slavoniju, Baranju i Srijem, pristupljeno 15. listopada 2020.

Mi i oni:

Samoubojstvo na mahove

Umjesto ozbiljne politike radikalna propaganda.

dr. sc. Ivica Miškulin

Kad je Hrvatska demokratska zajednica nastupila na saborskim izborima 2016. u temelju je njezina programa bila riječ stabilnost. Ona se nije, kako je većina medija ubrzo počela isticati, odnosila samo na nužnu obnovu gospodarskoga života Hrvatske. Jednako je tako tomu političkom konceptu – koji, podsjetimo, počiva na normalizaciji domaćih društvenih prilika, promicanju pozitivnih europskih vrijednosti i praksi te odbacivanju svih isključivosti – svrha bila oslobađanje našeg javnog života od radikala svih političkih boja. HDZ je naravno mogao istaknuti tako ambiciozan cilj jer je stranka nešto ranije dobila novo vodstvo koje, za razliku od prethodnoga, nije temeljilo svakodnevno djelovanje na radikalizaciji političkoga i društvenoga života.

Novi je politički smjer HDZ-a od ljeta 2016. bio uvjetovan raširenom krizom našeg društva i države. U potenciranju te krize SDP je, kao središnja opozicijska stranka, odigrao vjerojatno ključnu ulogu. Kako je do te krize došlo i, važnije, zašto je današnji SDP i dalje njezin zarobljenik, s nažalost i danas osjetnim nezdravim posljedicama za cjelokupni domaći javni život, objašnjavaju sljedeći redovi.

Sijači mržnje Zorana Milanovića

Premda živimo u doba u kojem se napisana ili izgovorena riječ već sutradan zaboravi, naši će se čitatelji svakako prisjetiti društvene klime u kojoj se Hrvatska nalazila u razdoblju 2011. – 2016. Ubrzo po preuzimanju vlasti socijal-demokratska je vlada Zorana Milanovića, uz svesrdnu pomoć Ive Josipovića, predsjednika države iz SDP-ovih redova, javnost bombardirala nesuvislim tezama o navodno svijetlim vremenima koje su Hrvatska i Hrvati proživljavali u vremenu jugoslavenskog samoupravnog socijalizma. Uz rjeđe primjere samih dužnosnika SDP-a, što naravno nije bilo slučajno, ključnu su ulogu u toj zlonamjernoj radnji imali brojni parapolitički akteri – poput nekih (navodno) nevladinih udruga (navodno) civilnog društva te (navodno) neovisnih (navodno) stručnjaka.

Jasno je pritom da je spomenuta javna kampanja provedena radi konkretnog političkog cilja (u ovome slučaju u konačnici neuspješne obrane jednog šefa tajne političke policije iz posljednjeg desetljeća komunističke Hrvatske). Na stranu nezdrava činjenica da je zbog Josipa Perkovića Hrvatska ubrzo ušla u svađu s najvažnijim državama Europske unije (gdje naravno ovakvi blefovi ne prolaze), usredotočimo se na druge važne posljedice SDP-ova projekta ubacivanja štetnih poruka u javni život preko parapolitičkih aktera.

Tri su najvažnije. Iz mnogobrojnih je razloga (ovdje ne možemo ulaziti u pojedinosti) uzrokovao i u našim redovima pojavu opasnih te isključivih tendencija. Kad je sva štetnost takva smjera prepoznata, nekako u ljeto 2016., HDZ je ušao u proces unutarnje preobrazbe, koji je dodatno učvršćen nedavnim unutarstranačkim izborima. U međuvremenu, SDP-ovi su medijski trbuhozborci neometano nastavili propagandno djelovati, koncentrirajući se posebice na širenje nekoliko poruka: o navodnoj fašizaciji društva, navodnoj sveopćoj raširenosti korupcije i drugog kriminala te (pogađate, naravno) opet o navodnim blagodatima jugoslavenskog komunizma. Ishod je toga danas u Hrvatskoj percepcija sveopće apatije i beznađa, besmislena kritika svega i svačega te nezdrava činjenica da jednog komunističkog diktatora mnogi uzimaju ili predstavljaju kao uzor.

U međuvremenu, SDP-ovi su medijski trbuhozborci neometano nastavili propagandno djelovati, koncentrirajući se posebice na širenje nekoliko poruka: o navodnoj fašizaciji društva, navodnoj sveopćoj raširenosti korupcije i drugog kriminala te (pogađate, naravno) opet o navodnim blagodatima jugoslavenskog komunizma.

Za nas je sada međutim najvažnija treća posljedica SDP-ova igranja s vatrom. Naime, u takav se oblik djelovanja – temeljen na zvučno radikalnoj, ali u osnovi šupljaj retorici – ozbiljna stranka upušta samo kad nastoji pred javnošću nešto skriti.

Nije se teško složiti da u vrijeme Milanovićeva upravljanja SDP-om iz te stranke nije izašao ni jedan ozbiljan ili suvisao prijedlog, nova ili inventivna zamisao ili barem donekle utemeljena analiza aktualnih problema suvremenog hrvatskog društva.

Programsko i idejno siromaštvo SDP-a praćeno je razumljivo žestokim unutarstranačkim podjelama, sukobima i trzavicama. Kako ih je Milanović aktivno poticao, namećući svoje kandidate bez ikakva obzira na želju članova ili stručne potrebe, („SDP-ova ekipa koja je pobijedila samo je reciklirani Milanovićev klan iz prethodnih godina; Grbin je bio Milanovićeva desna ruka za političke egzekucije”, izjavila je dobro upućena Aleksandra Kolarić početkom listopada ove godine), tako se sav SDP-ov rad u biti svodio na protežiranje ovog ili onog pojedinca.

Nezgodna je činjenica da se stranka svela na zadovoljavanje Milanovićeva kadrovskeg ukusa, što je potom postao praktički jedini razlog postojanja SDP-a.

Nije se teško složiti da u vrijeme Milanovićeva upravljanja SDP-om iz te stranke nije izašao ni jedan ozbiljan ili suvisao prijedlog, nova ili inventivna zamisao ili barem donekle utemeljena analiza aktualnih problema suvremenog hrvatskog društva.

I sami proistekli iz Milanovićeva šinjela, ljudi nesposobni za formuliranje iole ozbiljne misli, njegovi su nasljednici zatim nastavili istim smjerom. Kako su međutim programsko mrtvilo i kadrovske igre političke pojavnosti koje nitko ne želi isticati u javnosti, tako SDP-u nije preostalo drugo doli nastaviti sa starom praksom. (Podsjećamo ovdje naše čitatelje da je na jednom SDP-ovu sloganu za nedavne saborske izbore stajalo da izbor HDZ-a donosi povratak fašizma u društvo!) Dimna će zavjesa tendenciozne retorike tako nastaviti skrivati beznađe u stranci.

Samoubojstvo na mahove

U Milanovićeva je vrijeme dakle počelo na trenutke čak i za političke suparnike mučno javno samoubojstvo SDP-a. Gledamo ga nažalost i danas. Najprije je tom strankom upravljao Davor Bernardić te je sasvim predvidljivo (štetnost Kreše Beljaka na kandidacijskim listama i slijepac bi uočio) doveo do blamaže na prošlim parlamentarnim izborima. Drugačije naravno nije ni moglo biti imajući na umu skandaloznu ponudu predloženu biračima.

„Sve je rezultiralo dubokim stranačkim podjelama”, izjavio je svega nekoliko dana poslije poraza jedan poznati komentator tradicionalno sklon SDP-u, „gubitkom ljudi koji više sa strankom nisu htjeli imati ništa, rođenjem uhljebničkog mentaliteta u kojem se cijeni odanost, a ne stručnost i kompetencije, a u konačnici i gubitkom potpore na biralistima. Posljednji izbori pokazali su da SDP više ne uživa povjerenje ni u urbanim područjima, što je nešto što su prije uvijek rado nabijali HDZ-u na nos. Izgubili su birače i u sva četiri velika grada, još su se samo donekle uspjeli zadržati u Rijeci, dok su im se u Zagrebu birači gotovo prepolovili.”

Usljediло je u SDP-u razdoblje navodne stabilizacije i (jednako navodno) transparentnog izbora novoga vodstva. Iz četveročlane skupine sasvim prosječnih kandidata – od kojih, navodimo bez ikakve zlobe, ni jedan očito ne barata s barem dva ili više strana jezika, a nema ni bilo kakva iskustva sa složenom strukturom Europske unije – u konačnici je pobjednički isplivao istarski SDP-ovac Peđa Grbin.

Novi je predsjednik (podsjetimo) najjače opozicijske stranke u Hrvatskoj ubrzo sasvim jasno pokazao da mu tendenciozna propagan-

da nije nimalo strana. Naprotiv. Proslavio se tako izjavom u kojoj je oštro otklonio makar i simbolično odavanje počasti prvom predsjedniku samostalne Hrvatske dr. Franji Tuđmanu (Navedimo ovdje da je jedan Grbinov čovjek u Glavnom odboru SDP-a njegovu pobjedu popratio komentarom prema kojem od novog vodstva očekuje uskrsnuće samoupravnog socijalizma u XXI. stoljeću!).

Kako su mu spavači prethodnika u međuvremenu odmah počeli postavljati prepreke (najsvežiji je primjer pobuna upravo u Glavnom odboru stranke, privremeno zakrpana primirjem u koje očito nitko iz vrha stranke ozbiljno ne vjeruje), očito je da se agonija nastavlja. Ništa (opet) od toliko najavljivanih novih i svježih imena, ništa (opet) od programske obnove, a ništa (opet) ni od ozbiljnog i konstruktivnog rada za opće dobro.

Zaostale mine SDP-a

Treba naravno imati na umu da današnja temeljna preokupacija SDP-a, a koja bavljenje ozbiljnom politikom gotovo u cijelosti zamjenjuje štetnom propagandom, nije bez posljedica za naše društvo. SDP je danas u parlamentu najsnažnija opozicijska stranka.

Činjenica je međutim da ga u sabornici uvelike zasjenjuju manje stranke ili platforme s ljevice, s kojom se SDP počeo nadmetati u izražavanju sklonosti radikalnoj (često i projugoslavenskoj) retorici, prešućujući istovremeno sva postignuća suvremene hrvatske države.

Što se tiče HDZ-a, za nas nesređenost SDP-a nije samo i jedino dobrodošla činjenica. Dok će se SDP s grupama poput Možemo ili Radničke fronte očito tući u bratoubilačkom ratu na ljevici, pored ostalih i sa skupinama koje javno propagiraju ukidanje kapitalizma, nacionalizaciju privatnog vlasništva i sl., dotle će naši desni konkurenti u taj socijalistički vlak bez voznog reda spremno uskočiti.

Napadajući gotovo sličnim argumentima politiku HDZ-a usmjerenu k dobrobiti cijeloga društva. „Hrvatska nije niti slobodna, niti demokratska, niti sigurna država”, izjavit će nedavno jedan saborski zastupnik iz Domovinskog pokreta (i ostati živ, možemo dodati). Iz redova opozicije, bojimo se, još dugo neće ništa ozbiljnog ozbiljnije doći.

Ma koliko vrijedile tvrdnje koje ovih dana čujemo u javnosti, prema kojima je SDP-om ovladao računovski sindrom čekanja (ili igranje na kartu trošenja HDZ-a dok je u ulozi pozicije, nakon čega dolazi do promjene vlasti), nama izgleda da su aktualni problemi te stranke daleko teži, a društvene posljedice koje iz toga proizlaze iznimno duboke.

Godine nečinjenja, poplava promašenih (ponekad i suludih odluka), programsko siromaštvo te svakovrsne afere u duljem se razdoblju obavijaju dimnom zavjesom štetne propagande. SDP-ova propaganda dobro se naime podudara s prijetnjama i porukama nesnošljivosti koje dolaze iz desne opozicije. Tomu će se hrvatsko društvo i suvremeni HDZ znati oduprijeti.

Riječ oporbe:

SDP i Domovinski pokret, Katarina i Dalija, Beljak et comp

Govor koji je nerazumljiv ili nejasan ne pojačava ugled govornika. Naprotiv. Kontradiktornost izjava u komuniciranju sa biračima ne može se pripisati samo pomanjkanju koncentracije nego i podcjenjivanju onih kojima su riječi upućene. Podsjećamo na neke takve izjave...

Uredništvo

SDP-ov kutak

ZLATNA MEDALJA ZA ZDRAV RAZUM

„Mislim da se moramo okrenuti za 360 stepeni da bi smo išli naprijed.“ (Neimenovana članica SDP-a, 26. rujna 2020.)

ZLATNA MEDALJA ZA LOGIKU

„Mislim da bi bilo bolje da nismo doživjeli poraz na parlamentarnim izborima.“ (Peđa Grbin, 29. rujna 2020.)

VELIKA ŠTETA

„Ne bih išao Tuđmanu na grob i dao mu počast...“ (Peđa Grbin, 1. listopada 2020.)

KUNA U DŽEPU

„U Glavni odbor su izabrani ljudi koji ne plaćaju uredno članarinu. Riječ je o jednokunašima. U splitskom SDP-u se vidi kako se kupuju glasovi, kako se trguje... To su ljudi koji se prodaju za jednu kunu...“ (Ranko Ostojić, 2. listopada 2020.)

TEORIJA I PRAKSA SAMOUPRAVNOG SOCIJALIZMA

„Kolega Grbin je sjajan teoretičar, a ja sam sjajan praktičar...“ (Željko Kolar, 2. listopada 2020.)

GOLUB I KAKICA

„Nadam se da Grbin neće biti kao golub koji na zemlji jede iz ruke, a u zraku vas pokaka.“ (Zlatko Komadina, 5. listopada 2020.)

Katarinin kutak

AMERIKA I ENGLESKA BIT ĆE ZEMLJA PROLETERSKA

„Temeljni cilj Radničke fronte, kojem su podređeni svi kratkoročni ciljevi i prema kojem se određuje njezino djelovanje, predstavlja ukidanje kapitalističkog ekonomskog i pripadnog političkog sistema, te uspostava društvenog vlasništva nad sredstvima za proizvodnju, na principima radničkog upravljanja nad ekonomijom i političke vlasti radnih slojeva (izdvojilo – uredništvo), kojom se demokratskim odlučivanjem rješavaju sva pitanja od neposrednog interesa svih zainteresiranih – na razini radnog mjesta, institucije, kvarta, grada, te u konačnici zemlje u cjelini.“ (Radnička fronta, Manifest za Hrvatsku, 2020.)

BAUK KOMUNIZMA

„Industriju i ekonomiju moramo zaštititi od tržišta i Europe.“ (Katarina Peović, 16. rujna 2020.)

SUZA ZA CRVENE BREGE

„Treba se upitati u kakvo smo se društvo pretvorili, kad se u ovom ‚najcrvenijem‘ dijelu Hrvatske pojavljuju desničarske, profašističke i fundamentalističke ideje.“ (Katarina Peović, rujna 2020.)

SUPERHIK I USTAŠE

„Filoustaštvo ne dolazi niti s ulice, niti s periferije. Najviši dom hrvatske politike, Sabor, zagovara, potiče i provodi ustašizaciju...“ (Katarina Peović, 23. rujna 2020.)

Dalijin kutak

HOĆE LI JOJ IŠTA OSTATI?

„Što se tiče moje osobne kandidature za tu funkciju, to sam nekoliko puta izričito otklonila...“ (Dalija Orešković, 6. studenog 2018)

MI ZNAMO ŠTO HOĆEMO

„Mi jesmo osnovali stranku, ali gradimo pokret.“ (Dalija Orešković, 27. siječnja 2019.)

U ZALEĐU

„Utakmicu smo odigrali kako bismo ukazali na to da se Hrvatska mora obraniti i za nju da se mora boriti u miru.“ (Dalija Orešković nakon nogometne utakmice ispred Vlade, 28. lipnja 2020.)

SVI SE ODAZVALI, SAMO ONA NIJE...

„Na taj sastanak mogu otići samo guske u magli.“ (Dalija Orešković, 20. srpnja 2020.)

PREDSJEDNIK JE U PRAVU

„Izjave predsjednika države Zorana Milanovića insinuiraju da je došlo do ozbiljne zlouporabe vlasti od strane premijera i njegovih ministara, kao i do instrumentalizacije DORH-a.“ (Dalija Orešković, 22. rujna 2020.)

PREDSJEDNIK JE PERNAR!

„Zoran Milanović nadmašio je sve što je Pernar ikada izgovorio.“ (Dalija Orešković, 30. rujna 2020.)

Foto: Marko Prpic/PIXSELL

Domovinski kutak

REALIST U POLITICI

„Što se tiče politike, Orešković (Tihomir) nije zatvorio vrata, već samo rekao doviđenja, a ne zbogom.“ (Stjepo Bartulica, 19. srpnja 2016.)

ZDRAV RAZUM NA DJELU

„Stranka Pametno i politika koju vodi danas gospodin Plenković – identični su.“ (Hrvoje Zekanović, 26. studenog 2018.)

BLOK ZA PAMĆENJE

„Blok za Hrvatsku će biti inicijator stvaranja čvrstog predizbornog bloka oko kojega će se okupiti političke stranke i pojedinci koji zastupaju srodna nacionalna, suverenistička i slobodarska stajališta.“ (Zlatko Hasanbegović, 9. studenog 2019.)

SVAKOG DANA U SVAKOM POGLEDU SVE VIŠE NAPREDUJE

„Škoro je cijeli život stvarao i dolazi iz realnog sektora, on najbolje zna kako napredovati.“ (Stjepo Bartulica, 3. lipnja 2020.)

ŽENA KOJA ZNA SVOJE

„Domovinski pokret je mješovito društvo koje se nije sa sobom dogovorilo, HDZ se odavno udaljio od stranačkih načela koja potječu iz devedesetih, Miroslav Škoro okuplja razne ljude, a Most je oduvijek bio lelujav.“ (Bruna Esih, 13. lipnja 2020.)

ZNAČI, NIKAD...

„Kada ćemo imati popis žrtava svih ratova imat ćemo pomirenje.“ (Miroslav Škoro, 24. kolovoz 2020.)

Vozeći se slušam

JA NEMAM NIŠTA S TIM!

„I to je poruka i meni i svima nama, poruka koju ćemo jako dobro razumjeti, poruka da je HSS i dalje u problemima, poruka da se moramo najprije svi dobro odmoriti, udahnuti i nakon toga odmah vrlo brzo krenuti raditi...“ (Krešo Beljak, nakon ponovnog izbora za predsjednika stranke, 30. srpnja 2020.)

AL CAPONE MEĐU SELJACIMA

„Odlukom izvanredne skupštine HSS-a, ja sam predsjednik Hrvatske seljačke stranke do kraja siječnja 2021., a nakon toga mogu imenovati svojeg zamjenika, i to koga god želim.“ (Krešo Beljak, rujna 2020.)

AL CAPONE OPET MEĐU SELJACIMA

„I meni su kao gradonačelniku dolazili ljudi s određenim idejama.“ (Krešo Beljak, 18. rujna 2020.)

GUSAN U MAGLI

„Volja građana je jasna – žele Plenkovića i HDZ na čelu.“ (Krešo Beljak, 15. rujna 2020.)

STJEPAN RADIĆ (1): U ZELENUM

„Mi smo prije četiri godine krenuli u transformaciju u stranku moderne zelene ljevice...“ (Krešo Beljak, 7. listopada 2020.)

STJEPAN RADIĆ (2): OKRETANJE U GROBU

„Smatram da HSS nema nikakve veze s narodnjačkim i konzervativnim idejama.“ (Krešo Beljak, 7. listopada 2020.)

Rasuto biserje

ČEKAJUĆI GODOTA...

„Jedan od organizacijskih ciljeva svakako je vezan uz ‚tri seta izbora‘: Za Europski parlament, za predsjedničke, te za parlamentarne izbore.“ (Anka Mrak-Taritaš, 21. siječnja 2018.)

GDJE JE NESTAO ČOVJEK?

„Želim mijenjati stvari, a svakome je danas jasno kako ovakvo stanje postaje neizdrživo. Nešto se mora napraviti.“ (Mislav Kolakušić, 28. kolovoza 2018.)

OPA, ZATRESLA SE HRVATSKA!

„Kad sam počeo raditi znanost, te znanstvene ideje kad sam pokušao primijeniti na religijske ideje, ja to više nisam mogao. To je za mene postalo neodrživo. To je trajalo nekoliko godina, treba vremena da sami sebi to priznate. Ja sam tada sebi priznao da nisam vjernik.“ (Ivica Puljak, 10. ožujka 2020.)

MOJ OČAJ ZA VAŠE DOBRO!

„Ušao sam u politiku jer sam očajan.“ (Boro Nogalo, 27. lipnja 2020.)

PONAVLJANJE JE MAJKA UČENJA

„Išli smo svi pod jedan veliki kišobran da maknemo HDZ, ali nismo uspjeli. Ovo je pouka za dalje. Trebamo učiti.“ (Anka Mrak-Taritaš, 7. srpnja 2020.)

UMJERENA RADOST U GLAVI

„Most se profilirao kao jedna umjereno konzervativna radosna opcija, kao jedan radosni konzervativizam.“ (Nino Raspudić, 7. srpnja 2020.)

SJEĆATE SE AL CAPONEA IZ HSS-A?

„Na sjednici smo dodali novu točku dnevnog reda i većinom glasova ZA, Krešo Beljak izbačen je iz stranke.“ (Ana Marija Petin, 26. rujna 2020.)

PRISTOJNOST NA DJELU (1)

„Posli jebanja nema kajanja.“ (Marijana Puljak o vladajućoj koaliciji u Splitu, 21. rujna 2020.)

PRISTOJNOST NA DJELU (2)

„Marijana, ne kaže se jebanje nego spolni odnos. Kupi bonton.“ (Željko Kerum, odgovor Marijani Puljak, 21. rujna 2020.)

KANO KLISURINA

„Ja se nisam odrekao ni Josipa Broza Tita ni Franje Tuđmana pa ne vidim zašto bih se odrekao Milana Bandića.“ (Pavle Kalinić, 21. rujna 2020.)

U MOST-U SAMO DOSLJEDNO!

„Zrele i odgovorne političke opcije sigurno ne traže nove ljude nekoliko mjeseci prije lokalnih izbora... Ja sam praktički jučer postao političar i dobio osam posto glasova u svom gradu.“ (Marin Miletić, MOST-ov kandidat za gradonačelnika Rijeke, 5. listopada 2020.)

Tako je govorio Franjo Tuđman:

Zajedništvo samo dobrog

Modernu je hrvatsku državu dr. Franjo Tuđman utemeljio i na načelu odbacivanja radikalizama i isključivosti svih boja.

I prije nego li je u proljeće 1990. postala vladajuća stranka u Hrvatskoj, Hrvatska je demokratska zajednica u svojim temeljnim političkim i drugim dokumentima jasno odredila svoju orijentaciju prema uspostavi demokratskoga društva.

Primjerice, u „Nacrtu prijedloga za pokretanje Hrvatske demokratske zajednice“, programskim načelima stranke koje je dr. Franjo Tuđman napisao u veljači 1989., iznesena je vizija uspostave moderne hrvatske države temeljene na načelima parlamentarne demokracije, zaštite i promicanja nacionalnih, građanskih i manjinskih prava te društvene klime obilježene međusobno uvažavajućim i tolerantnim međuetničkim odnosima (u prvome redu Hrvata i Srba).

U osnovi je nastanka HDZ-a, pored ostalog, bila upravo i Tuđmanova zamisao o sintezi svega najboljeg iz hrvatske povijesti ili, kako je izjavio prilikom predstavljanja stranke u Društvu književnika Hrvatske potkraj veljače 1989., „tradicija svih pozitivnih sastavnica i odrednica hrvatske povijesti“.

Nije navedeno, kako se često misli, podrazumijevalo obično – tj. nekritičko i nepromišljeno – preuzimanje kakva programa, ideje ili taktičkog poteza najvažnijih pokreta hrvatske povijesti. Naprotiv. Tuđmanova zamisao sastojala se od uzimanja samo njihovih pozitivnih aspekata, poput hrvatskog državnog prava iz staropravaškog miljea, općeljudskog demokratskog republikanizma iz ideološke misli Stjepana Radića i ideala nacionalno svjesnog dijela hrvatske ljevice.

Prilagodivši ih novim povijesnim okolnostima, u prvome redu modernom poimanju koncepta demokratske države zapadnoga tipa, Tuđman ih je integrirao u politički pokret koji je u konačnici uspio ostvariti ideal suvremene hrvatske državnosti.

U aktualnom je pak državnom i društvenom trenutku koji nažalost obilježava i primjetan porast govora mržnje, netolerancije, apatije i nihilizma potrebno podsjetiti na takve ideje koje je Tuđman prilikom nastanka HDZ-a oštro odbacio.

Drugim riječima, pod Tuđmanovim vodstvom Hrvatska je u tom ključnom prekretničkim vremenu dobila potpuno novu i autentičnu političku platformu. Ona je bila upravo onakva kakva je bila potrebna kao osnovica za okupljanje većine hrvatskih ljudi.

Stvarajući suvremenu hrvatsku državotvornu sintezu, on je izrijekom (a jer je i sam do 1991. sudjelovao u brutalnom oružanom sukobu, mogli bismo dodati i s gnušanjem) ocijenio da politike nacionalne isključivosti, antisemitizma, klasnog radikalizma, nacionalizacije privatne imovine te nedemokratskih nagruca svih boja nikako ne smiju biti u osnovi moderne hrvatske države. Njihove je nositelje s pravom smatrao iznimno štetnom političkom pojavom. Našim čitateljima donosimo nekoliko izvadaka iz važnijih Tuđmanovih govora. Zajednička im je nit vodila snažno odbacivanje radikalizma i isključivosti.

Protiv svakog šovinizma, Washington, studeni 1989.

„HDZ nuda svoje redove svima onima koji su za preobrazbu društva, za dostojanstvo osobe i suverenost naroda, za slobodu stvaralaštva i poduzetništva, za odstranjenje bankrotirane isključive ideologije i kriznoga političkog sustava, protiv svakog šovinizma i monopolizma, a za punu i izvornu demokraciju.“

Protiv desnih i lijevih radikala, Zagreb, veljača 1996.

„To je, vidite, s desnice, mi koji smo svojom slobodom, svojim programom, svojom politikom pomirbe kazali – zaboravimo što je bilo, svi oni koji prihvaćaju ideju demokratske, samostalne Hrvatske dobro su došli, jedan dio njih stavlja se u takvu političku akciju koja izravno ugrožava Hrvatsku pred svijetom, pa i suprotan je njezinu normalnom demokratskom razvitku. Ali ne dopuštajmo da nam je i ovi izbezumljeni bezumnici s desnice, i oni koji nisu mnogo pametniji na ljevici, dovode u pitanje.“

Zrelost hrvatskog naroda, Podgora, svibanj 1994.

„Taj i takav hrvatski narod, koji je imao takve sinove kao što su Mihovil Pavlinović, Ante Starčević, Ante i Stjepan Radić, narod koji je dao tolike žrtve – taj i takav hrvatski narod sazrio je do političke zrelosti, do političkog jedinstva i nemojmo dopustiti da nam ta politička zrelost i političko jedinstvo bude ugroženo od nekakvih karijerističkih politikanata koji ne vode računa o interesima hrvatskog naroda u cjelini, hrvatske domovine, hrvatske države, negoli o svojim položajima.“

HDZ je općehrvatski nacionalno-demokratski pokret, Zagreb, listopad 1993.

„Da bi mogla postati objedinjujućom i stožernom snagom sveukupnoga hrvatskoga političkoga života, Hrvatska demokratska zajednica svoj je program utemeljila na sintezi svih pozitivnih, a odbacivanjem svih negativnih sastavnica iz najbitnijih odrednica političkoga razvitka hrvatskog naroda u svojoj povijesti.“

Nerazumni „mudraci“, Zagreb, listopad 1993.

„No, takvih mudraca, s kakvima se sada susrećemo, što negiraju sva ostvarenja Hrvatske demokratske zajednice, bilo je u svim vremenima. Još u doba antičke helenske civilizacije u V. stoljeću prije Krista jedan demokrat je rekao: „Mnogi veoma učeni ljudi nemaju razuma“. A danas, upravo iz takvih tobože učenih glava, mnoge nerazumnosti glede Hrvatske proizlaze.“

HDZ za demokratsku Hrvatsku, Zagreb, travanj 1994.

„HDZ će ostati predvodnikom u izgradnji demokratske Hrvatske, u gospodarskom i kulturnom preporodu, u izgradnji pravnog poretka. HDZ će poticati privatno poduzetništvo, ali će se i odlučno zauzimati za uklanjanje svih ostataka starog komunističkog poretka, svih birokratskih, kriminalnih i nemoralnih pojava.“

